

399

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

Dr RUPP KORNÉL

FŐGYMNASIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1898

ÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

ced.

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

	Oldal		Oldal
I. Irányezikkek.			
A mi ünnepünk	385	<i>Dr. Sárffy Aladár.</i> Iskolai tradíciók	657
Arany László	529	<i>ifj. Wlassics Gyula.</i> Kiskőrösön	689
Az első fecske	289	II. Költemények, monologok, színműfélék.	
III. Béla temetése	705	<i>Ábrányi Emil.</i> Márczius 15-ikén	180
<i>d. m.</i> A tanulmányutakról	257	" " A nyolczadik tőr	610
<i>Hodács Ágost.</i> Az iskolaév küszöbén	561	" " A kapuczinusok templomában	625
<i>Dr. Horváth Cyrill.</i> Iskolai ünnepek	129	<i>Bán Aladár.</i> Hazámhoz	117
<i>Dr. Horváth Cyrill.</i> Magyarország. (A nagybácsi levele a zöldbe.)	482	" " Otthon	789
<i>Dr. Horváth Cyrill.</i> Ki a vivát?	577	<i>Berczik Árpád.</i> Mutatvány a «Himfy dalai»-ból	795
" " Erzsébet	610	<i>Berkes Imre.</i> Az ideál	39
Julius harminczegyedike	497	<i>Bogdánfy Lajos.</i> Két sír. (Coppée.)	713
<i>Jókai Mór.</i> Mért volt az Éden paradicsom?	177	<i>Endrödi Sándor.</i> Nansen	343
" " A magyar ifjúsághoz	193	" " Áldás	634
<i>z.</i> A magyar név	81	" " Csata után	826
<i>Kemény Aladár.</i> Utóhang	273	<i>Erdélyi Zoltán.</i> Tavasz	292
" " Nansen	321	" " Diáknóta	325
" " Juvenum robur	337	<i>Erdős József.</i> Csillaghullás	645
<i>Költai Virgil.</i> Karácsony ünnepén	837	<i>Fejes Béla.</i> Tutaj a Dunán	436
<i>Kunfi Zsigmond.</i> Három sírhalom	113	" " A cigánygyerekek északon (Geibel).	477
Magyarok ünnepe	545	<i>Földes Imre.</i> Értesítő után (magánjelenet).	35
<i>Molnár Sándor.</i> Ima Erzsébetért	641	" " Matinée előtt (magánjelenet).	149
<i>Öcsémuram.</i> Levél a szerkesztőhöz	753	" " Ötven év után	214
<i>Rupp Kornél.</i> Ajánlás	1	" " Matinée után (magánjelenet).	519
" " Boldog új évet!	17	<i>Gyulai Pál.</i> Tanács	4
" " Nagy napok emléke	49	<i>Jankovics M.</i> A vén kocsis	598
" " Tantervváltozás	65	<i>Kozma Andor.</i> Fényözön	196
" " Az iskolai színi előadások	97	<i>Kun Béla.</i> Honvédek sírján	530
" " Az évforduló	161	" " Erzsébet királyné	662
" " Nemzetünk nagy költői	209	<i>Láng József.</i> Garay szobránál	372
" " Az értesítő	225	<i>Mokry Ferencz.</i> A tíz szobor	85
" " Husvét ünnepén	241	<i>Oláh Gábor.</i> Andree	228
" " Pünkösöd	353	" " Istenről	357
" " Elázott remények	369	" " Rózsás kedvem . . .	588
" " Világpósta	593	<i>Paál Árpád.</i> Beh szép . . .	693
" " Az ifjúság és a művészetek	721, 737	<i>Pásztor Árpád.</i> Tél a délvidéken	100
" " A tekintély	769	<i>Putay Sándor.</i> Fohász	74
" " Emlékezzünk régiekről	785	<i>Pekry Károly.</i> Ének és könyörgés	677
" " Mese a jó szívről	805	Petőfi	501
" " A munka és a becsület	821	<i>Pósa Lajos.</i> A gödöllői erdő	646
<i>Dr. Sárffy Aladár.</i> Emlékkönyv	145	<i>Szabolcska Mihály.</i> Nagyszombat éjszakáján	242
" " Szabad előadások	305	" " Novemberben	724
" " Utóhang az Arany-ünnephez	401	<i>Szávay Gyula.</i> Az ember	260
		<i>Teveli Mihály.</i> Diákélet	566

<i>Teveli Mihály.</i> Epigrammok	569, 580, 684, 796
<i>Vargha Gyula.</i> Év kezdetén	21
" " Tinódy Sebestyén halála	421
<i>Várady Antal.</i> Garay János emlékezete.	53
" " A régi könyv	549
" " Pásztorok, királyok	843
<i>Wekerle Sándor.</i> Ha bort iszom. (Anakreon.)	757

III. Regények.

<i>Verne Gyula</i> és <i>Laurie André.</i> A «Cynthia» hajótöröttje, átdolgozta <i>Gaal Mózes.</i> 2, 18, 35, 50, 66, 82, 98, 114, 130, 146, 162, 194, 210, 226, 242, 275, 290, 306, 323, 338, 354, 370, 387, 402, 419, 433, 449, 465
<i>Verne Gyula.</i> A jégsphynx, fordította <i>Gaal Mózes.</i> 482, 498, 515, 531, 546, 562, 578, 594, 611, 627, 642, 658, 674, 690, 707, 722, 738, 754, 770, 786, 806, 822, 838

IV. Elbeszélések, rajzok, leírások.

Ahasvérus botja	486, 507
A magyar diák természetrajza	524, 538, 551, 570
<i>Berkes Imre.</i> Pusztai gyerekek	636
" " Mikor az édes apánkat hazavártuk	664
" " A csonka pohár	797
<i>Dosztojevszky.</i> Fagy (oroszról — ár.)	846
<i>Egy öreg professzor.</i> Az iskolaév végén	417
<i>Figyelő.</i> Komikum és tragikum a diák életében	618
<i>Gaal Mózes.</i> Hún-mondák.	
Húnor és Magyar	232
Hazát kereső húnok	10
Keveháza	244, 261
Buda és Etele	277
Szász Detre, a békeség-bontó	310
Gyöngyvér és Ilkó	342
Hadúr végezete	364
Isten kardja	394
Buda várost épít	408
Buda halála	427
Az Isten kardjának rettenetes útja	437
A kataláni csata	460
Etele boszút áll	467
Etele és Leó pápa	484
Etele és a hízelgő énekes	508
Világura Etele	518
Etele halála	537
A hún nép siralma. Etele temetése	566
Hová lett az Isten kardja?	581
Krimhilda csatája	598
Csaba útja	615
<i>Magyar mondák.</i>	
Nagy Magyarországbán	635
Emese álma	647
Emese álma beteljesül	662
A kióvi csata	694, 710

Árpád a fővezér	757
Álmos eltűnik	778
Csaba unokái	789
<i>Gaisford J. F.</i> Rhampsinitos király kincstára	405
<i>Herman Ottó.</i> Az őzbak tragédiája	831
<i>Kaba.</i> A bolond (makáma)	814
<i>Kemény Aladár.</i> Jégvirágok	84, 100
<i>Kuthy Lajos.</i> Egy iskolai kaland 684, 698, 716, 731, 742	
<i>Legowé Ernő.</i> A munka és a fájdalom (francziából A-a)	778
<i>Pekár Gyula.</i> Bikaviadal	279, 294
<i>Poé Edgár.</i> A Mal-özön (angolból a—l)	452
<i>Regöci Győző.</i> Professzor és püspök	728
" " Kisebb diákokról	813
<i>Solymossy Sándor.</i> Gellért püspök	22, 37, 53, 71
<i>Szivos Béla.</i> A jó barátok	777
<i>Teveli Mihály.</i> A tizenharmadik	132
<i>Thackeray Makepeace Vilmos.</i> Dobbin barátunk	297, 312
<i>V. J. Bálint</i> a vigyázó	344
<i>Viski Bálint.</i> A légúció	356
<i>Wohl Stephanie.</i> A kis Gyula lezckéje	246
<i>Zichy Antal.</i> A paczal	373

V. Irodalomtörténeti, esztétikai és történeti fejtegetések, értekezések, elmélkedések.

Adalékok a Diákszótárhoz	766, 780
A hetvenharmadik születésnap	137
A lakás a középkorban	76
Arany János, mint tanár	55
A régi karácsonyi misztérium	844
—ár. Február 5.	107
" Savonarola	58
Az árvalányhaj és az alföld költészete	586
Az obsitos	408
<i>Balkányi Kálmán.</i> Petőfi önképzése	827
Baross Gábor	776
Béla király névtelen jegyzőjének krónikájából	52
<i>B. I. Márczius</i> 15-ike	178
Debreczeni diákok hajdanában	283
<i>Dobos Károly.</i> A magyar diáknyelv és szótára	314, 327, 340, 357, 376, 397, 404, 422, 435, 454, 472
Erzsébet királyné	629
Faust, a híres boszorkánymester	816
<i>Eszterházy Miklós gróf.</i> Nemzeti jellem az ókori építészetben	412, 426
<i>Gál Rezső.</i> Kerényi Frigyes	104, 123, 135, 155, 166
<i>Goldziher Károly.</i> Bacchylides	591, 605
<i>Györke Ilona Margit.</i> Az Esperanto világnyelv	726, 748
<i>Halmi Gyula.</i> Lucifer alakja Dantenál és Miltonnál	773, 792, 809, 824, 848
Hannibal átkelése a Rhône folyón	228
«Himfy dalai.» (Berczik Árpád vígjátéka.)	714
Honvédtoborzás 1848-ban	462
<i>Horváth Cyrill dr.</i> «Megszületett»	2

<i>Horváth Cyrill dr.</i> A Margit-legenda	490, 502
<i>Horváth Cyrill dr.</i> Egy római lakoma	473
<i>Kárpáti Kelemen.</i> Ó-római életképek	19, 92, 148
<i>Kemény Aladár.</i> Két régi dal, mely mindig új marad	181
Kolumbusz tojása	172
Kolumbusz fogadtatása Barcelonában	296
Középkori vándor-dalok	362
<i>Kún Béla.</i> Miért tetszettek a «Regék» Kisfaludy Sándor kortársainak?	5, 24
<i>Kúnfi Zsigmond.</i> A szabadságharc költészete	187, 200, 218, 229, 251, 264, 282, 292, 308, 325, 348, 359, 381, 392
<i>Kúnfi Zsigmond.</i> Horatius olvasásakor	820, 632
<i>Kúnfi Zsigmond.</i> Kisfaludy Károly «Leány-örzö»-je	682, 695, 725
Kuthy Lajos	701
<i>Leopold Lajos.</i> A kis szőke Guguhoz	8
" " Petőfi és Byron	438, 458
Lukianos utazása	509
<i>Máray Ernő dr.</i> «A főthi dal»	653
Napoleon átkelése a Szent-Bernát hegyen	344
Ott volt-e Toldi György Laczfi seregében?	26, 49, 52, 75, 88
Régi római ujságok	668
<i>Rupp Kornél.</i> Levelek egy kis diákhöz	650, 673
<i>Sztréty Béla.</i> Sírok között	711
<i>Tar Gábor.</i> Isten ujjja és a flagellánsok	750, 760
X. Y. Egy diákköltő	234

VI. Természettudomány, technika, útleírás.

Telegráf a tenger alatt	11
Fizikai tréfák. U—m.	12
Hogyan készülnek az illusztrált lapok képei?	27, 39
Nyelvtant tanító gép	58
Hópelyhek mikroskóp alatt	29
Egy bogár bölcsője és sírja. S. L.	35
Nansen utazása lábszánkón Grönlandon keresztül. <i>Szivós Bélától</i> 68, 89, 102, 118, 139, 153, 164, 198, 211	
A színpad csodái	116, 169, 262
A torpedók	330
Az esküteri híd	332
A kerékpár ősi alakja	356
A cyklon	380
Hírneves hajójelvények	389
Egy magyar diák levele Bostonból	397
<i>A világ csodái.</i>	
«Sky scrapers»	442
A skóciai Forth-híd	471, 487
Az Eiffel-torony	504, 522
Robinson szigete	534
Mikroszkópi preparátumok készítése	542
A napraforgó	551
Robinsonok az életben	555
Rodosto	557

A vándor lapok	573
A khinaiak iskolázása	582
A lagunák városában, <i>Leopold Lajostól</i>	589
A mézelő hangyák	601
Nyomaveszett sarkutazók. <i>F. Zs.</i>	616
Egy kis vastechnika	638, 654, 669, 701, 718, 733
Fiziognómiai tanulmányok	678
Az Akhilleion	679
A Mont-Blanc. <i>Kisjeszeni J. L.-től</i>	744
Új akkumulátor. <i>Sz. F.</i>	764, 780
Landor utazása Tibetben	811, 832
Hogyan állítunk össze indukáló készüléket	817, 833
Mért csillognak a csillagok? <i>Goldziher Károlytól</i>	849

VII. Képmagyarzatok, vegyes közlemények.

Milton tollbamondja leányainak az «Elveszett paradicsom»-ot	42
A maturánsokhoz, <i>Leopold Lajostól</i>	44
Atala. — ár.	74
A városligeti jégről. <i>M. M.</i>	85
A czilinderpróba	122
Római leányok áldozata	152
Bem és Petőfi	201
Az új honvédtanító intézetek	219
Gimnázisták figyelmebe	230
A szent asszonyok Krisztus sírjánál	248
Piros tojások. (<i>Rónaszéküktől.</i>)	248
Az utolsó köszöntés	266
Zsigmond király fogadja Ulászlót	309
Érettségi szerződés	363
Országos tornaverseny	378
Vizsgák humora	440
Hazatérés a vásárból	493
A «Tanulók Lapja» irodalmi pályázata	494
Szegény Giulio!	494
Augusztusban	513
Tánczórán	541
Bikaviadal a rómaiaknál	550
Vajk megkeresztelése	556
Az ernyők története	558, 571
A cigányzene	565
Az Új-Épület romjai	588
Petőfi szobra Segesváron	603
A fiúk hadserege	604
A gyászoló ifjuság	637
A királyné temetése	648
Neptun és kísérete	667
Szent László küzdelme a leányrabló kúnnal	698
III. Béla király temetése	730
Két halott	734
Zoltán eljegyzése	763
Horvát Boldizsár levele apjához	765
Bűvész az iskolában	798

VIII. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — *Irodalom.* — *Vegyesek.* — *Fejtörő* — *Szerkesztői telefon* minden egyes számban.

B) Képes rész.

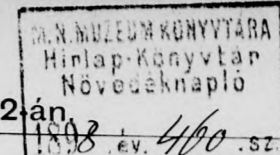
	oldal	oldal
I. Arczképek.		
Gyulai Pál	4	
Jules Verne	30	
Defoe Dániel	45	
Garay János	53	
Jókai 18 éves korában. (Saját olajfestménye után)	138	
Petőfi Sándor, Jókai Mór, Vasvári Pál	178	
Szaboleska Mihály	242	
Nansen Fridtjof	322	
Tinódi Sebestyén	420	
Byron György Noel Gordon	439	
Eiffel Gusztáv	504	
Arany László	529	
Erzsébet királyné	609	
Andree	616	
Erzsébet királyné arczképe 1867-ből	631	
Kuthy Lajos	699	
Horvát Boldizsár	765	
Berczik Árpád	795	
II. Műtárgyak.		
Éji látogatás (R. Hirsch Nelli.)	7	
Az angyalok kara az ember tragédiájában	9	
Év kezdetén (Góró Lajos)	21	
Pókainé (R. Hirsch Nelli)	25	
Miltona tollba mondja leányának az Elveszett Paradisomot. (Munkácsy.)	40—41	
Savonarola beszédet tart a florencziek fényűzése ellen	56—57	
Atala temetése (Courtois)	73	
A csilinder-próba (Bihari Sándor)	120—121	
Az erdei lak (Széchy)	135	
Római leányok áldozata (Coomans)	150	
Kolumbus tojása	167	
Szabadság, egyenlőség, testvériség	180	
Talpra magyar! (Zichy Mihály)	183	
A Bem-Petőfi körképéből. Hadi foglyok (háttérben a lengyel legio). — Bomba lecsapása az országúton. — Petőfi üdvözlí a veressipkásokat	202, 203, 217	
Hannibal átkelése a Rhöne folyón (Motte)	234	
A szent asszonyok Krisztus sírjánál (Bougerau)	249	
Az utolsó köszöntés	267	
Kolumbus Kristóf fogadtatása Barcelonában	299	
Zsigmond király fogadja Ulászló királyt (Bihari Sándor)	315	
Napoleon átkelése a szent Bernát-hegyen	347	
Középkori vándor-dalok (Seifert)	360—361	
Cyklon keletkezése az északamerikai Sziklás-hegység La Vetta szorosában	375	
Kossuth szobra Miskolcson	399	
A Garay albumból. Garay Ákos rajza az «Obsitos» cz. költeményhez	411	
Képek az iskola világából (Gyulai L.)	424—425	
Honvéd-toborzás 1848-ban (Munkácsy)	456—457	
Egy római lakoma	475	
Hazatérés a vásárból (Jankó János)	491	
Szegény Giulio!	495	
Emlékezés 1849. július 31-re	501	
Tánczórában	541	
Bikaviadal Rómában (Wagner Sándor)	547	
Vajk megkeresztelése (Benczúr Gyula)	552—553	
Czigányzene (Grund)	565	
Petőfi szobra Segesváron	599	
Horatius	621	
A gödöllői erdő	646	
Vörösmarty elszavalja a Főthi dalt	651	
Neptun és kísérete (Ajvazovszky Iván)	665	
Szent László küzdelmé a leányrabló kúnnal (Kimmach L.)	697	
A süveges táncz Berczik Árpád «Himfy dalai» című vígjátékából (R. Hirsch Nelli)	715	
A jó barátok (Peske Géza)	741	
A gyermek mátkapár Feszty Árpád «Zsolt eljegyzése» című festményéből	761	
Baross Gábor szobra	777	
Büvész a falusi iskolában (Sonderland)	793	
A bolond (Volkhart)	815	
Csata után (Endrődy S. költeményéhez)	826	
Az őzbak tragédiája	828	
A bölcsőnél (Ujváry Ignác)	841	
III. Táj-, úti és genre-képek, épületrajzok, népviselet.		
Nansen utazása lábszánkón Grönlandon keresztül. — Grönlandi tájkép. — A szánkók vontatása. Pillantás Grönlandra. — Hálózsák. — Utazás lábszánkón. Meredek lejtőn. — Veszedelmes ugrás. Veszedelmes helyzet. — Fókák a jégtáblán. A fóka szalonnájának lefejtése. A jegesmedve és fóka. — Czet állkapasából készült kapu. — Eszkimók apró csónakjaikkal. — Csónakon az úszó jégtáblák közt. Vitorlás csónak. — Partra szállás. — A jéghasadékon át. — Utazás vitorlás szánkóval. Három nap a sátorba szorúlva. Hason fekve nézett a távozó szán után. — Zöld síkság és édesvízű tavak. Sátorbólcsónak. — Vadászat tengeri madarakra. Nansen és Sverdrup a vászoncsónakon. — Godthaab. — Godthaabi eszkimó leány. Eszkimó házaspár. — Még egy pillantás Grönland partjára. Isten veled, Grönland! 68, 69, 70, 89, 90, 91, 92, 102, 139, 153, 155, 165, 198, 199, 200, 212, 213		
A városligeti jégpályáról. — A koresolyázó egyesület csarnoka a nagy tó partján. Koresolyázók a történeti csarnok épületei előtt	86, 87	
A ház, melyben Jókai gyermekéveit töltötte	138	

	oldal	oldal
Bikaviadal. — Lesaca, a híres matador. — Picador, a mint a viadalra megy. — A banderilla-dobó veszélyben. — Az espada. — A bika ingerlése. A banderilla dobása 280, 281, 294, 295, 296		
Az eskütéri híd Budapesten	329	
Spanyol torpedó a kikötőben horgonyozva. Spanyol torpedó az ellenséges hajóraj előtt elmerülve	331	
A «Fram» útközben az Éjszaki tengeren	343	
«Sky scrapers». — A szabadkőművesek 20 emeletes háza Chicagóban. — New-York városának «felleghorzsoló». — Egy «felleghorzsoló» építése Chicagóban	442, 443, 444	
A skóciai Forth-híd. — A Forth híd-látóképe. — Az egyik «vastorony» építés alatt. — A Forth-hídnál használt egyik caisson. A Forth-híd három tornya építés alatt. — A híd szerkezetének mintája. — A híd ívezete az Eiffel-torony nyál összevetve. — Himalája vidéki híd hegyi folyam fölött	469, 472, 473, 488, 489, 490	
Az Eiffel-torony. — Följárás a toronyba. — A torony. — A toronyból lenézők. — Emelő gép. — Villámos fényárasztók. — A toronyra felnézők. — Az Eiffel-torony a kiállítás látóképével	504, 505, 506, 520, 521, 523, 525	
Robinson szigete a Csendes-tengeren	535	
Rodosto a tenger felől nézve	557	
A vándorlapok. — A keletkező tufa. A vándorlapok hazaszállítása	572, 573	
Az Újépület helye a bontás után, a Nádor utcából nézve	584	
Az Akhilleionból. — Oszloptornáca és a műsík kertje. — Főhomlokzata. — «A haldokló Akhilles»	680, 681, 683	
Csiky Gergely, Arany János, Bajza József, Jókainé és Petőfi szüleinek síremlékei	730, 731, 732	
A Mont-Blanc. — Átkelés a jégmezőn. — Átkelés egy rianáson. — Kunyhó a Grands-Mulets magaslaton. — Éjjeli szállás a Grands-Mulets kunyhójában	744, 745, 746, 747	
Landor utazása Tibetben. — Tibeti nagyláma kísérelésével. — Állomás egy nyugat-tibeti fensíkon, a háttérben a Karakorum. — Tibeti jelnezes tánczos. — Imádkozó gép. — Megterhelt yakok	811, 812, 832, 833	
IV. Természettudomány, technika.		
Telegráf a tenger alatt	11	
Égiháború utánzása	12	
Hogyan készülnek az illusztrált lapok képei? — A véső-kés. — A véső kezelése. — Nagyító üveggel dolgozó metsző	28, 29	
Hókrisztályok	29	
Nyelvtant tanító gép	59	
A szinpad csodái. — Nagy súlyesztő felszálló eso-		
portozattal. — Kis súlyesztő felszálló személylél. — A Rajna kincse. Vihartól korbácsolt tenger. — A házbeomlás díszletei a «Próféta»-ban. Lohengrin érkezése. — Faust és Mefisztó felrepülnek Auerbach pinczejéből. — Zsinórpadlás. Csodaszörnyek serege a «Büvös vadász»-ban. — Széldob	116, 117, 170, 171, 262, 263, 264	
A kerékpár ősi alakja. — A hajtó készülék szerkezete. A koci hátsó kerekének szerkezete. Magától járó koci	365	
A napóra	511	
Furcsa kikristályosodás. Gyufából ágyú	527	
Mikroszkópi preparátumok készítése a növénytan köréből	543	
Árvalányhaj, kököresin, bókafélék	587	
A mézelő hangyák. — A mézelő hangya bolya. A mézpince méztartó hangyákkal. A munkáshangyák etetése a méztartó hangyák által. — Méztartó hangya, a mint a munkás hangya veszély idején felfelé vonsozolja. A királynő testőreitől környezve	602, 603	
Egy kis vastechnika (39. ábra)	638, 654, 655, 669, 702, 718, 733	
Fiziognómiai tanulmányok (5 ábra)	678	
Új akkumulátor. — Az akkumulátor lapjai. A gipsz minta és az öntés. A czellácskák átmeteszete. — Egyik czellácska keresztmetszete. Egyik czellácska felülről nézve	764, 780	
Hogyan állítunk össze indukáló készüléket. — Hosszmetszet. — Elülről nézve. — Fogantyús elektród	817, 818, 834	
V. Időszerű illusztrációk.		
A László-intézet növendékei Aristophanes «Felhői»-ben	105	
Az egykori Pilvax-kávéház Budapesten	189	
Országos tornaverseny. — Versenyfutás. Gyakorlat a bakon	378, 379	
Az Új-Épület bontása	589	
A királyné a «Genève» hajó fedélzetén. — Egy szemtanú genfi vázlata után rajzolta Góró Lajos	638	
Erzsébet királyné temetése. — A koporsó bevitele a kapuczinusok templomába. (Cserna Károlynak a helyszínén fölvevett rajza)	649	
III. Béla és felesége, Anna királyné síremléke a budavári Mátyás-templomban, a koporsók elhelyezése előtt	705	
III. Béla király és felesége temetése a budavári Mátyás-templomban	727	
VI. Történeti és irodalmi vonatkozású illusztrációk, kézirat-hasonmások.		
Arany János Toldi kéziratából	6	
Defoe a pellengéren	54	

	Oldal
Béla király Névtelen jegyzőjének krónikájából	52
Garay János aláírása	53
Arany János aláírása	58
Kisfaludy Károly a halálos ágyon	107
Jókai Mór 1848 márczius 15-ikén a néphez beszél	137
Rouget de Lisle elszavalja a Marseillaise-t	182
A pozsonyi országgyűlési ifjuság bevonulása Bécsbe 1848 márczius 14-én	185
A szabadsajtó első termékének kiosztása 1848 márczius 15-én	187
Debreczeni diákok hajdanában	284
Hírneves hajójelvények	390, 391
Horváth Mihály elbeszéli Erzsébet királynénak az 1848-ki eseményeket	629
Kisfaludy Sándor névaláírása	716
Horváth Boldizsár aláírása	765
A Hymusz Erkel Ferencz kézírásában	799
Sz(endorf) J(ulia) kisasszony emlékkönyvébe. Petőfi kézírása	827
A régi karácsonyi mistérium. — Menyörgés utánzata a színpad mögött. — József és Mária megérkezése Betlehembe. — Lakmározás felvonásokban. — A színpad és a nézőtér. — Gáspár, a keleti bölcsök egyike, fiával, mint apróddal	844, 845, 846, 847

VII. Szövegképek regényeinkhez, elbeszéléseinkhez.

A «Cynthia hajótöröttje», Verne és Laurie regénye, George Roux rajzaival 3, 19, 67, 83, 99, 131, 147, 163, 195, 227, 259, 275, 291, 307, 339, 355, 371, 388, 420, 434, 450, 466	466
Hún-mondák és magyar-mondák Gaal Móztól, Széchy rajzaival 231, 232, 244, 279, 310, 342, 364, 395, 427, 437, 460, 485, 509, 518, 537, 568, 581, 615, 635, 647, 663, 711, 759, 775, 791	791
A kis Gyula leczkéje, Wohl Stephanie-től 2 képpel	247
Dobbin barátunk, Thackeraytól	313
Rhampsinitos király kincstára 4 képpel	405, 406, 407
A Mal-özön, Poé Edgartól	453
«A jég-sphinx», Jules Verne regénye, George Roux rajzaival 483, 499, 516, 532, 533, 563, 579, 595, 613, 627, 643, 659, 675, 691, 708, 723, 739, 755, 771, 787, 807, 823, 839	839
A magyar diák természetrajza. — «Juvenis versifax.» — «Studiosus gladiator.» A «pubi.» (Góró Lajos rajzai.)	538, 539
A fiúk hadserege. — Tisztelegj! A század siposa. Gyakorlat a puskával. — A fiúk hadseregének egy csoportja a század zászlajával.	604, 605

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG :
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	D ^r RUPP KORNÉL főgymnasiunai tanár.	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.
Egész évre... 4 frt 80 kr.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

BOLDOG ÚJ ÉVET!

(*) Ezzel, az immár közönséges frázissá vált kifejezéssel köszöntöm a tanuló ifjuságot ötödizben.

A bizonytalan jövő elé bizalommal tekintve irtam első üdvözlőmetem az ifjuságnak. Megvolt benne mindannak reménye, a minék teljesülését Isten jóvoltából megérttem.

Tudtam, hogy nálunk is, a magyar ifjuságnak is szüksége van egy olyan lapra, a mely egyedül az övé; éreztem, hogy annak nem lehának, felületeseznek, tartalmatlannak kell lenni, hanem komolynak, határozottnak, irányt jelölőnek, mert a mi ifjuságunk komolyan készül hivatására. Az üreset megveti, a felületest lenézi, szórakozva is tanulni akar, és szívesen veszi, ha vezetik, de csak akkor, ha vezetőjének jóakarataról, nemes céljáról, főképp pedig idealizmusáról meg van győződve.

Örömmel látom, hogy a gárdából, melyet a Tanulók Lapja révén neveltem, sokan vannak már körülöttem, a kik a középiskolának búcsút mondtak ugyan, de hívek maradtak ahhoz a laphoz, mely kapcsolatot képezett közöttük, ha mint tanulók még oly távol voltak is egymástól, mint édes testvérek borultak egymás kebelére, pedig csak ennek a lapnak hasábjairól szereztek tudomást egymás létezéséről.

S mikor annyiszor szoltam hozzátok majd mint szelid hangú barátotok, a ki nemes elhatározásra akart benneteket birni, majd mint jóakaró kritikustok, a ki nyegleségeket, gyöngéiteket, hibáitokat a gúny csipős csalánával czirógatta, majd mint tanártok, a ki komoly irányt jelölt tanulmányaitok és olvasmányaitok körében: most mint régi ismerőstök, mint zászlóvivőtök szólok hozzátok, hogy csatlakozzatok a hatal-

massá vált sereghez, mely a magyar ifjuság intelligenciáját emelni van hivatva, melynek az a célja, hogy hódító útjában maga köré gyűjtsön mindenkit, a ki szebb jövőről álmodozik, s olyan pozícióban képzelet magát, a melyben munkálni tud a nemzeti dicsőség előmozdításán.

Petőfi születésének évfordulóján mire emlékeztessetek benneteket? Arra, a mit a félszázados évforduló az egész nemzetben és minden igaz magyar szívben akaratlanul is felébreszt? Hivatkozam a hősök példájára, a kiknek martíromsága félszázad alatt termette meg az óhajtott virágot?

Méltó lesz az ünnep a nagy események emlékéhez, de az ünnepnapok elmúlnak, s nekünk a hétköznapi gondjai fognak jutni. Épen az a fontos, a mit a hétköznapi események az ünnepi hangulat derengjen lelkünkön tovább is, mint az alkonypír az egész táj felett, s a mi életünket és szívünket e pirral bevonja, legyen reflex fénye az ünnepnapok fogadalmainak becsületet szerezni a magyar névnek.

Elmúltak az ágyúdörgés és kardvillogás szép napjai, a villamosság századának gyermekei többé ne álmodozzanak véres harcokról, bujdosó és hazátlan honfiakról, másnak kell lenni a mi ideálunknak. Ne harcmezőn szerzett dicsőség után égjünk, nekünk arra kell törekednünk, hogy azt a sötétséget, melybe az ifju német császár világított be elismerő beszédjének fáklyájával, teljesen szétoszlassuk a művelt Nyugat előtt s tudásunk, műveltségünk és intelligenciánk fényével vonjunk glóriát félreismert és gonosan megrágalmazott magyar hazánk egére.

Mi csak ebben a jelben fogunk győzni, a mi dicsőségünk, álmunk, törekvésünk ez legyen!

Én tehát e reményben köszöntlek benneteket a csak ily értelemben kívánok boldog új évet!

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

I. Regények, elbeszélések, rajzok és leírások.

	Oldal
<i>Daudet Alfonz.</i> Berlin ostroma, fordította <i>Tonelli Sándor</i>	131
<i>Eötvös Károly.</i> Deák Ferencz mint tanuló	100
<i>Gaal Mózes.</i> Hűséges mind a sirig 2. 21, 33, 50, 65, 81, 97, 113, 129, 145, 161, 177, 193, 209, 225, 241, 257, 272, 289, 305, 337, 353, 369, 387, 401	401
<i>Hajnal Mihály.</i> Tom a tudós majom	246
<i>Két diák levelezése.</i> 1. 31, 45, 61, 77, 94, 109, 125, 141, 157, 172, 189, 204, 222, 237, 253, 269, 286, 300, 318, 321, 332, 350, 364, 382, 397, 413	413
<i>Legouvé E.</i> Sokrates hivatása fordította <i>Tonelli Sándor</i>	181, 196, 214
<i>Mosdóssy Imre.</i> Vándorúton	229
<i>Nógrádi László.</i> A haldokló erdő	70
" " Csendes hely	138
" " Élet a télben	234
" " Tavasza a télben	278
" " Tenger a pusztán	424
<i>Sienkiewicz Henrik.</i> Az öreg szolga, fordította <i>Vértes József</i>	308
<i>K. Simó Ferencz.</i> A székely fiú	406
<i>Szivos Béla.</i> Az első magyar komédiás	421
<i>Teveli Mihály.</i> A mi önképzőkörünk	276
<i>Tonelli Sándor.</i> A mit a fenyves beszél	295
" " Gáborka	392
<i>Verne Gyula.</i> Város a levegőben, fordította <i>Zigány Árpád.</i> 10, 26, 43, 56, 74, 90, 105, 120, 138, 155, 168, 186, 202, 219, 235, 250, 266, 280, 298, 315, 328, 347, 359, 378	378

II. Költemények.

<i>Endrédi Sándor.</i> Dicsértessék az Úr Jézus	195
<i>Erdei Károly.</i> Őszszel	115
<i>Gaal Mózes.</i> Zeyk Domokos emlékezete	49
<i>Hamvas József.</i> Melyik az igazi	68
<i>Hugo Viktor.</i> Madárfészek a templomban, fordította <i>Szász Károly</i>	355
<i>Jankovics Marczell.</i> A pusztá temetője	36
<i>Jókai Mór.</i> Mátyás király	180
<i>Lamartine.</i> Falum harangja fordította <i>Rencz János</i>	323
<i>Lampérth Géza.</i> Dal a földről	227
" " A Duna-parton	292
<i>Longfellow.</i> A falusi kovács, fordította <i>Szász Károly</i>	403
Miért . . . Finnből fordította <i>Bán Aladár</i>	386
<i>Móra István.</i> A szomorúfűz legendája	420
<i>Oláh Gábor.</i> Beteg ifjuság	2
" " Élhetek én száz esztendő	83
" " Hazatérőben	147
" " A bútai gyűlés	212
" " Lajos király halála	349
<i>Perényi Adolf.</i> Az iskoláért	18
<i>Rácz Sándor.</i> A jövő	275
<i>Szabolcska Mihály.</i> A magyar nóta	164
" " Szép ős	164
" " Virrasztó dalok	372

III. Irodalomtörténet, művészet, természet-tudományi cikkek és ismeretterjesztő közlemények.

	Oldal
A költő-generális	228
Arany János levelei Piroskához	148
<i>Bálint Károly.</i> Magyarország viszonya az egyházhoz és pápasághoz	244, 261
<i>Bölsche.</i> Az ember, átdolgozta <i>Sylvia</i> 8, 24, 36, 54	54
<i>Burány Gergely dr.</i> Az ókori művészi ipar	409
Egykori tudósítások a magyar tudományos akadémia megalapításáról	264
Feleky Miklós	411
<i>Gedeon Atajos dr.</i> A drámai összeütközésről	93
<i>G. M.</i> Október 6	17
<i>G. M.</i> A márcziusi napok emléke	385
<i>Gaal Mózes.</i> Husvétii irott tojások	417
Horváth Boldizsár	60
Hugo Viktor emlékezete	356
János Vitéz	259
Japáni színészet	364
" " Sienkiewicz	307
<i>Mosdóssy Imre.</i> Nagybánya	84
<i>Rencz János dr.</i> A magyar nyelv jövője	164
" " Arany János élete és munkái	118
<i>Still Nándor.</i> A mélytenger állatvilága 283, 293, 312, 323, 341, 358, 376	376
<i>Szivos Béla.</i> A természet csodái:	
" " A forró földövi kigyók	5
" " Csodálatos halak	28
" " Csodálatos dolgok a pókról	39
" " Egy különös darázs	68
" " Óriási és különös fák	85, 103, 116
" " Csodálatos sziklák	135
" " Orkánok, viharok	150, 160, 184
" " Hulló csillagok, nap- és holdudvarok	189, 218
Szigeti József	372
Tóth Lőrincz	221
<i>Tonelli Sándor.</i> A búrok hazája	389, 403
Tóthfalusy József «Uránia»-járól	427
<i>Vértes József.</i> Gogoly	396
<i>V. J.</i> Erzsébet szoborpályázat	378
" " Krisztus temetése	296
" " Csallóközi tájkép	45
<i>Viszota Gyula dr.</i> A mesterkedő költők	155

IV. Képmagyarázatok és egyes közlemények.

A vadászati és baromfi kiállításból	157
A szuezi csatorna	268
A német császár fiai	269
A birkozásról	284
A kolozsvári unitárius kollégium	317
A esorbai tó	318
Ártatlanság	285
Bercsényi Béla	93
Czigány zeneiskola	140
Erzsébet főhercegnő menyegzője	300
<i>Gaal Mózes.</i> Meghalt egy jó tanár	297
Három új püspök	125
József főhercegről	285

	Oldal		Oldal
Kossuth sírja	94	Ünnepi kivonulás	124
Képeinkhez	172, 253	Vörösmarty Béla	108
Lappföldi képek	73	Zichy Mihály	326
Mac Kinley és Rooswelt Tivadar	13		
Mátyás király szobra	172		
Mária Jézussal	430		
Paulini Jenő. Apróságok nagy emberek életéből	190		
Sub auspiciis regis	332		
Tisza Kálmán és Tolnai Lajos	428		

V. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — Irodalom. — Vegyesek. — Sakkjáték. — Fejtörő. — Szerkesztői telefon minden egyes számban.

B) Képes rész.

	Oldal		Oldal
I. Arczképek.			
Arany László	149	Aja Szofia	341, 343, 345
A német császár fiai	263	A kollégium Kolozsvárt	309, 311
Beresényi Béla	87	Barberton város	405
Ifj. Chorin Ferencz	332	Délafrikai král	392
Erzsébet főhercegnő és Windisch-Graetz hercege	295	Defe sírja	109
Horváth Boldizsár	55, 60	Felső-Oranje	391
Horváth Boldizsárné	60	Hottentották	403
Hugo Viktor	357	József főherceg vadászaton	281
István Vilmos	119	Jómódu khinaiak	189
Mac Kinley	9	Khinai nők	181, 188
Roosevelt Tivadar	7	Khinai mandarin	182
Szigeti József	373	Khinai színészek	183
Széchenyi Miklós gr.	124	Khinai fal	185
Tóth Lőrincz	215	Konstantinápoly egyik kapuja	349
Tisza Kálmán	429	Kerepesi uti temető	89
Tolnai Lajos	430	Lapp téli sátor	71
Városov Gyula dr.	125	Lapp népviselet	73
Vörösmarty Béla	101	Lafontaine és Molière sírja	105
Zemplén Győző	332	Matabele férfi	390
Zichy Mihály	327	Munkácsy sírja	103
		Rafael sírja	109
		Szilágyi Dezső sírja	103
		Téli kép	279
		Transzváli ökörfogat	413
		Ut a Sárkányhegységen	390
II. Műtárgyak.			
Benczúr Gyula. A trombitás	217		
Diszes szekrényke	410		
Dudits Andor. Ünnepi kivonulás	121		
Fadrusz János. Mátyás-szobra	169		
" " Erzsébet-szobor	377		
" " Erzsébet alakja	379		
Fényes Adolf. Özvegyasszony	247		
Festy Árpád. Krisztus temetése	297		
Görög díszedény	410		
Horváth Boldizsár szobra	57		
R. Hirsch Nelli. Igazság és Hamisság	201		
Jantyk Mátyás. Husvétü öntözés falun	423		
Ligeti Miklós. Artatlanság	285		
Olgyay Ferencz. Törészlet	165		
Pataky László. Életkép	245		
Szlámyi Lajos. Csallóközi tájkép	37		
Római butorok	411		
Ujváry Ignác. Mária a gyermek Jézussal	425		
Vallentyin János. Czigány zeneiskola	136		
Wagner Sándor. Üveges tót	167		
Zala György. Erzsébet-szobor	375		
Zichy Mihály. Csaba útja	325		
" " A fegyvertelen	329		
III. Táj-, úti és genre-képek, épületraaj és népviselet.			
A tél koplalói	232		
A kis hős	249		
A szuezi csatorna vidékéről	261, 265, 269		
A csorbai tó	313		
IV. Történelmi és irodalmi képek.			
Az aradi vértanúk szobra	17		
Az aradi vértanúk kivégeztetési helye	27		
A «Peleskei nótárius» 1790-iki címlepleje	228		
Gvadányi József	231		
Gvadányi József lakóháza	229		
Japáni színház	301		
Márczius 15.	39		
Október 6.	25		
Sada Yacco	301		
Zeyk Domokos halála	53		
V. Természettudomány, technika és vegyes közlemények.			
A daimi bükktrörs	117		
Birkózás	277		
Csörgő kigyó	5		
Darazsak	69		
Halak	29, 30		
Különös sziklák	131, 133		
Mélytengeri állatok	293, 342, 344, 358, 559		
Mammuth fatörzs	90		
Napgyűrű	219		
Óriási fa törzse	104		
Orrszarvú	407		
Pókok	40, 41, 42		
Tropikus flóra	409		
Vadászati kiállítás	151, 153		
Viharok	152, 184		

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGYMNASZIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1902

KILENCZEDIK ÉVFOLYAM

I. FÉLÉV.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVTOMDA.

Ced.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGYMNASIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1902

KILENCZEDIK ÉVFOLYAM

II. FÉLÉV.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

Nemzeti irodalmiuk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom...

Magyar Remekírók

FRANKLIN-Társulat kiadása

ezim alatt egyöntetű szög kiadásban, 85 kötetben, díszes vászonkötésben adja közre a Franklin-Társulat.

Tartalmazza:

- * **Arany János** Kisfaludy Károly
- * **Arany László** Kisfaludy Sándor
- Balassa Bálint Kőlesey Ferencz
- * **Bajza József** Kossuth Lajos
- Berzenyi Dániel Mahlah Imre
- Csiky Geergely Mikos Kelemen
- Csokonay V. M. Pázmán Péter
- * **Gazdóczy Gerg.** Pelsőfi Sándor
- Deák Ferencz Rejczek Gyula
- Eötvös József br. Széchenyi István
- Fazekas Mihály * **Szigligeti Ede**
- * **Görög János** Teleki László ér.
- Gyöngyösvény I. * **Törnyai Mihály**
- Gyulai József * **Vajda János**
- Kármán József * **Vörösmarty M.**
- Katona József Zrínyi Mikós
- Kazinczy Fer. Mihvel.
- * **Kemény Zsigm.**
- Nepcses Jzra Nephalahidák
- Nepcses Jzra Nephalahidák
- Kunrutzkölteszet

A Franklin-féle Magyar Remekírók 55 teljes kötetle felőlét a legértékesebb, mit a magyar szeltem teremtett és hivatva van arra, hogy minden családi könyvtárgerencze legyen.

A Franklin-féle Magyar Remekírók 55 kötetes sorozatában jelennek meg 1902 februárjától kezdve és azonnal minden felvételre egy-egy kötetből álló sorozat.

A Franklin-féle Magyar Remekírók előzetes kiadott kötetek magyar Shakspeare-kiadás, 6 vaskos kötetben, díszkötésben 20 korona — kivételes árban szállítanak, holott e kiadás holtt ár 30 korona lesz, és az eddig forgalomban volt Shakspeare kiadás 100 koronára került. — Legértékesebb kötetek remekfordításban közli Shakspeare remekelt e kiadás, művészielt Arany János, Pelsőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay József, Arany László, Rakosi Jenő, György Vilmos átlítéletében. Ez az egyetlen teljes magyar Shakspeare és értékes kéregyűjtemények. Megrendelhető a Magyar Remekírók-kál egyidejűleg.

A Franklin-féle Magyar Remekírók 55 kötetnyi teljes gyűjtemény ára 220 korona, mely díszes, nagy részletekben fűtészhető; a hat kötetes teljes Shakspeare kiadás vételnyára 20 kor. a Remekírók előzetes kiadások, ha a két mit együttesen rendelétek meg.

- Alexander Bernát
- Angyal Dávid
- Bárdos Ferencz
- Bánóczi József
- Beöthy Zolt
- Bereczky Albert
- Bayer József
- Erdődy Sándor
- Erdődy Béla
- Erdődy Pál
- Ferenczy Zoltán
- Frankófi Vilmos
- Gyulai Pál
- Heinrich Gusztáv
- Koroda Pál
- Kossuth Ferencz
- Kozma Andor
- Lévay József
- Négyessy László
- Rakosi Jenő
- Riedl Frigyes
- Szechenyi Károly
- Székely Kálmán
- Váczai János
- Vadnai Károly
- Várvölcsh Géza
- Zoltányi Irén

Tessék e megrendelő-jegyet aláírva levelezőlapra ragasztva azon könyvkereskedésnek beküldeni, melynél könyvszükségletét rendszeren fedezi.

A Franklin-Társulat által kiadott «Magyar Remekírók» nagy értékét rendkívül emeli, hogy annak kiegészítője a

Teljes Magyar Shakspeare,

a Kisfaludy-Társaság által kiadott s költőink: **Arany, Pelsőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay, Arany László, Fejős, Greguss, György Vilmos, Lőrinczy-Léby, Rakosi Jenő, Szigligeti** által fordított kiadása. Ez a fordítás ma már magyar remekíró-számba megy, mert azt halljuk a színpadtól, ezt idézzük leplen-nyomon; átmenni a nemzeti vétele.

A teljes magyar Shakspeare-t kedvezményes áron kapjátok a «Magyar Remekírók» megrendelői, vagyis a hat kötetes díszesen bekötött munkát 30 korona helyett **20 koronáért**, ha mind a két munkát megrendeltek.

Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés vagy a Franklin-Társulat Budapestben.

MEGRENDELŐ JEGY.

Aláírott könyvkereskedésben
 (hol): ezennel rendel
 péld. Magyar Remekírók: 55 kötet 220 kor.
 Shakspeare összes színművei 6 kötet 30 kor. helyett
 20 kor. kedvezményes áron
 Shakspeare összes színművei 6 kötetben külön
 (a Magyar Remekírók nélkül) 30 korona helyett áron
 és kéri a szállítási feltételek közlését.
 Hely:
 Név:

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

I. Regények, elbeszélések, rajzok és leírások.

A katonaleveleiből	Oldal	361
Daudet Alfonz. Az utolsó előadás, fordította Tonelli Sándor		73
Eckstein Ernő. Claudiosok, átdolgozta Gaal Mózes. 1, 17, 33, 49, 65, 81, 97, 113, 129, 145, 163, 177, 209, 225, 241, 257, 274, 289, 305, 321, 337, 354, 371, 394, 404		404
Guy de Maupassant. Savage anyó, fordította Tonelli Sándor		199, 221
Két diák levelezése. 13, 29, 46, 62, 77, 93, 108, 124, 142, 159, 174, 190, 222, 238, 253, 271, 285, 303, 318, 334, 350		350
Nógrádi László. Derű		151
" " Éjszaka		264
" " Özönvíz Palócországban		53
" " Pünkösdi alkonyat		103
" " Rejtett utakon		295
" " Tanyafészek		359
" " Tizenötödik kereszt		412
Puskín Sándor. Viharban, oroszról Dechy István		88
Tevél Mihály. A bányarém. 300, 315, 330, 346, 362, 382		382
" " A szatócs lánya		283
Verne Gyula. A csetvadászok, fordította Zigány Árpád. 10, 26, 42, 60, 71, 90, 105, 122, 138, 155, 171, 187, 202, 219, 234, 250, 267		267

II. Költemények.

Bacsó Gyula. Maros partján	280
Baja Mihály. Messziről	4
Bodnár István. Trencsén-Tepliczen	358
Cajander Pál. Egy kép, finnül Bán Aladár	326
Csángó népdalok	52
Dömény József. Megjött az én kicsiny fecském	116
Dömötör Pál. A rigómezei leány	370
Erdei Károly. Emlékkönyvbe	84
Földes Imre. Matúra-bankett után	263
Gaal Mózes. Wesselényi Miklós	403
Garda Samu. A kis deák	310
Gulyás József. A fehér ház	133
" " Csaba népe	20
Gyökössy Endre. Kossuth katonája	38
Hamvas József. Kicsiny udvar	247
Jakab Odón. A tilinkó	215
Kozma Andor. Az ősi szellem	182
Kossuth Lajos ablakába	389
Lampérth Géza. Hazafelé	231
" " Tamás bácsi	100
Lenau Miklós. A pillangó, fordította Szomoró Károly	294
Lévay József. Tompa szobránál	162
Oláh Gábor. A sirató asszony	150
" " Kossuth	390
" " Vasárnap	4

Oláh Gábor. Vihar után	Oldal	68
Szabolcska Mihály. Az aninai akácza		198
Tóth Kalmán. Kossuth		386
Ujvári Béla. Fecske a tanteremben		342

III. Irodalom, történelem, művészet.

A Kossuth-kultusz	292
A várnai csata	332
Bálint Károly. A magyar királyi-szék betöltése 5.	22
Dobsa Lajos	252
Festetich György gróf szobra	184
Gaal Mózes. Kossuth Lajos emlékezete	385
Indali Péter emlékezete	199
Keleti Gusztáv	378
Kossuth Lajos élete	387
Kossuth Lajos és a szabadságharc	389
Lauka Gusztáv	348
Lotz falfestményei	46
Matejko János	201
Névy László	21
Prielle Kornélia	157
Rakodczay Pál. A színész alkotása	101, 119
Sajóhelyi Béla. Művészet-e a fotografálás?	84
Steindl Imre	365
Szent István	329
Szondy György	237
Tompa Mihály	174
Vadnay Károly	273
Verescsagin	76
Vértes József. A Kossuth-mauzoleum	25
" " Kossuth mint szónok	391
" " Lenau Miklós	298

IV. Természettudományi cikkek és ismeretterjesztő közlemények.

A felhők	332
A homokpuszta	345
A kerékpár ősi alakja	366
A Pelée kitöréséről	186
A sárkány a tudomány szolgálatában	92
Enderes Aglája. A denevér, átdolgozta Vértes József	327
Enderes Aglája. A gyík, átdolgozta Vértes József	247
" " A béka, " " "	379
Évforduló	369
Jászai Rezső dr. Nürnberg	216
Krenedits Ferencz. A madár regevilága	117
" " A méh és a selyembogár	343
" " Az élőfa regevilága	184
" " Az ibolyáról	38
" " Emlékfák	232
" " Gyümölcs	280
" " Hársfa	69
" " Madaraink az ó-kori népek hitéletében	310

III

Munkára fel	Oldal	353	Borkóstoló	Oldal	92
Napfoltok	270	Csergő Gyula: XIII. Alfonz gyermekkoráról	141		
Palásthy Marcel. Hirlapírás az ó-korban	41	VII. Edvárd megkoronázása	314		
Szabó Zoltán. A népszerű gyorsírás	56	Horánszky Nándor	58		
Tonelli Sándor. Utazás a szárazföldön hajdan és most	133, 152, 167	Képeinkhez	45, 108		
		Két új szobor	155		
		Kézsmárszky Tivadar dr.	136		
		Mauritz Rezső	303		
		Miksa Emánuel török rabjai között	58		
		Nevezetes sírok	415		
		Than Károly	199		
		Tornajáték	120		
		Tótfalusi Kis Miklós	142		
		Wass Albert gróf	205		

V. Képmagyarázatok és vegyes közlemények.

A campanile és a loggetta	270
Achilleus sírja	302
A debreczeni szabadságszobor	318
A Hadik-ezred jubileuma	284
A martiniquei szerencsétlenség	124
A new-york-i «Flatiron»	237
A Niagara vízesés	282
A Wesselényi ünnep	402
Arany lakása Geszten	45
Árva vára	317
A velencei harangtorony	252

VI. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — Irodalom. — Vegyesek. — Sakkjáték. — Fejtörő. — Szerkesztői telefon minden egyes számban.

B) Képes rész.

I. Arcképek.

XIII. Alfonz spanyol király	Oldal	141	Keleti Gusztáv. Forrás az erdőben	Oldal	375
Dobsa Lajos	252	Leitersdorfer. Tóth és Telcs. Kossuth mauzoleum pályaterve	25		
VII. Edvárd	314	Lotz Károly. Az akadémia dísztermének festményei	37		
Hadik András gr.	285	Lukácsy János. Festetich György szobra	179		
Horánszky Nándor	59	Matejko János. A várnai csata	333		
Keleti Gusztáv	378	" " Báthory és az orosz követek	200		
Kézsmárszky Tivadar	137	Neogrady Antal. Óz-utó	45		
Kossuth Lajos 1841-ben	385	Paur Géza. Erdei részlet	296		
" " édes anyja	387	Révész Imre. Borkóstolás	89		
" " Vilma	388	" " Az Alföld	40		
" " fiai	388	Róna József. Zrínyi Miklós szobra	147		
" " 1851-ben	395	" " Kossuth szobra	403		
" " 1892-ben	397	Roskovics Ignác. Szent István	329		
Lauka Gusztáv	349	Schikedianz és Herzog. Kossuth mauzoleum pályaterve	29		
Lenau Miklós	299	Spányi Béla. Est	104		
Mauritz Rezső	303	Szlámyi Lajos. Czinkotai országút	39		
Névy László	21	Telepy Károly. A Balaton	99		
Steindl Imre	365	Ujváry Ignác. Tájrészlet a Duna mellől	105		
Than Károly	197	Vastag György. Bethlen Gábor szobra	149		
Tompa Mihály	161	Verescsagin. A Sipka-szorosban minden csendes	73		
Vadnay Károly	273				
Verescsagin	75				
Wass Albert gr.	205				

II. Műtárgyak.

Bálint, Jambor és Kallós. Kossuth mauzoleum pályaterve	23	A campanile összeomlása után	259
Edvi Illés Aladár. Novemberben	109	A csóri park tava	85
Fadrusz János. Báró Wesselényi Miklós szobra	408, 409	A «Flatiron»-ház építése	232
Gerster és Ströbl. Kossuth mauzoleum pályaterve	19	" " felépítése után	233
Holló Barnabás. Tompa szobra	165	A Loggetta a campanile alatt	261
Horvái János. Kossuth szobra	405	A Pelée tűzhányó hegy	184
Jantyk Mátyas. A bakaéletből	360	A San-Lorenzo Ragusaban	86
" " Egy kis pihenő	357	A Szent Márk-templom és a campanile	243
" " Lőj!	363	A szép kút és Boldogasszony temploma	217
Keleti Gusztáv. A besnyői kolostor	373	Az árvíz	54
" " A róka magánya	381	Az idők sziklája	276
" " A szadeli völgy	376	Kossuth sírja	399
" " Balatoni tájrészlet	379	Lacroma szigete	87
		Nürnberg a XIV. században	211
		Prospect Point	277

Roham	355	Szent Edvárd koronája	314
Saint-Pierre városa	115	Szondy szobra	229
Sebaldus temploma Nürnbergben	213	Tótfalusi Kis Miklós síremléke	135
Tüzepek	359	Wagner Rikárd sírja	407
Útazaráslet St.-Pierreben	187		

IV. Történelmi és irodalmi képek.

A bajor választó fejedelem rabjai között	57
Achilleus sírja	301
A debreczeni csata színhelye	307
A debreczeni szabadság-szobor leleplezési ünnepe	311
A forum romanum ma, éjjeli világításban	67
„ „ Trajánus idejében	66
A mons capitolinus	67
Arany János lakása a geszti parkban	35
A tállyai evangélikus templom	393
Arva vára	317
Az amerikai Kossuth ére	392
A római campagna	3
Byron sírja	413
Dante sírja	411
Drégely vár romjai	227
Egressy Gábor	101
Főuri solymász	125
IV. György angol király koronázása	313
Kolumbusz Kristóf	9
„ halála	8
Kolumbusz meglánczolva viszik haza	5
Kossuth Lajos kézírata	392
Lázadás Kolumbusz hajóján	7
Lenau temetése	291
Magyar főuri nő és solymász	119
Mellűi és nyakék Kossuth képével	389
Náday Ferencz	102
Rossi mint Lear	102
„ Macbeth	103
„ III. Rikárd	103

V. Természettudomány, technika és vegyes közlemények.

A baraczk	282
A cirrus	323
A Festetich szobor leleplezése	181
A homokpusztából	339, 341, 345
A kerékpár ősi alakja	336
A körte	281
A lovajáték	121
A naspolya	281
A nimbus	325
A nürnbergi vasszűz	218
A patkósorrú denevér	327
A pleiswiti tölgy	235
A sárkány mint a tudomány eszköze	93
A Széchenyi-út az Aldunánál	134
Az alma	280
Az első lokomotív	167
Az első személyszállító kocsik	168
A második „	168
Az Indali-ünnep	195
Bordesholmi hársfa	70
Denevér	327
Foltos szalamandra	249
Földi dongó-méh	343
Fürge gyék	249
Habitant indián lábszánkóval	169
Hindu ökörfogat	154
József Ágost a lovajátékon	117
Jukon vidéki indián szánkó	169
Kínai hordozható szék	153
Ökörszekér Argentínában	154
Selyemhernyó	344

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Égész évre... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

I.

A háromvezős és a bárka.

Krisztus Urunk születése után a 95-dik évben szeptember 12-én a hajnali szürkületben egy nagy háromvezős hajó basított barázdát a Tyrreni tengeren. A csillagok kialudtak az égen, kelet felől Campánia partjai elmosódtak, nyugatra a tenger még mélyeséges homályban veszett el. A hajó dél felől jött. Az evezősök az egymás felé helyezett padokon egy melabús dal ütemeire szabályszerűen merítették lapátjaikat a vízbe. A kormányos tekintete a tengeren pihent. Közben-közben ásított, várta, hogy valaki felváltsa.

Ekkor megjelent a fedélzeten egy kerek fejű, rövidre nyírt hajú ember. Hunyorogva nézett jobbra-balra:

— Hé, Chrysostomus, remélem Puteolit nemsokára elérjük? — kérdezte a kormányostól.

— Három óra múlva kérdezd. Előbb hadd kerüljünk meg ezeket a szigetecskéket — válaszolta a kormányos.

— Micsoda? ... Az a sziget amott még csak Capreä?

— Alighanem, Herodianus. Latod néhai való Tiberius császár szikla-palotáját? Onnan hajigálták a magadfajta hasznavehetetlen embereket a tengerbe Tiberius rabszolgái.

— Chrysostomus, hogy merészeled te, közönséges hajórúd-forgató az érdeemes Cajus Aurelius barátját és kísérijét, már mint magamat la, így becsmérlni? Valóban nem vagy méltó arra, hogy az irástudó Herodianus veled, az irástudatlan, simplex galliaival szóba is álljon, ... én, az Aurelius barátja —

— Csak lassan a testet! Nem barátja, szabadosa vagy csupán ...

Herodianus ajkára hangzott. t. Haragudni akart, de sehogy sem sikerült.

— Rossz nyelved van, — mondá mosolyogva, de jól tudom, hogy nem akarsz sérteni. Mord tengeri medvék ti, mind ilyen zord ficzkók vagytok. Csak már vége volna ennek az átkozott ideoda himbálódásnak. Trajectumtól Gadesig sok volt a jóból. Egyetlen egyszer sem kötöttünk ki. Gadesben is alig hogy kiszuszogtuk magunkat, újra megoldottatok a köteleket s Panormusig egyhuzamban jöttünk. Mikor érünk már Ostia?

— Két nap múlva, — viszonzá Chrysostomus.

— Aprodite Euploia, légy áldott!

— Mit kotyogsz, te? ... Ki legyen áldott?

— Igaz, derék Chrysostomus, megint mefeledkeztem arról, hogy te, a lugdunumi gallus, egy kukkot sem tudsz görögül. *Euploia* annyit jelent, hogy a tengeri utat szerencsésé tevő istennő. Megbocsáss, de ennyit legalább megtanulhattál volna görögül te, ki Aurelius atyjával annyiszor keresztül-kasul bejártad a világot.

— Tökfilkó! — vágott vissza Chrysostomus. Görög tengeren nem jártam. Tízszor voltam Ostiában, nyolecszor Massiliában, tizenkétszer Panormusban, húszszor a góth-tengeren — és mindenütt latinul beszélnek. Még a frizek is törnek a latin nyelvet.

Ebben a pillanatban jelent meg a fedélzeten egy karesú ifjú. Rabszolgák jöttek utána. A hajónépség üdvkiáltással fogadta urát. Cajus Aurelius a hajó előrérszébe sietett. A rabszolgák a menyezlet alatt a reggeli készítéséhez fogtak.

Ezenközben fölkel a nap. Campánia kéklő hegyei mögött biborpiros színt öltött az ég. Gyöngeszellő fodrozta a tenger tükrét s a lapátok millió

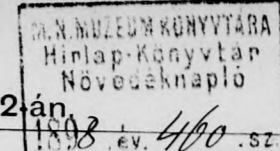
Béla király Névtelen jegyzőjének krónikájából	52
Garay János aláírása	53
Arany János aláírása	58
Kisfaludy Károly a halálos ágyon	107
Jókai Mór 1848 márczius 15-ikén a néphez beszél	137
Rouget de Lisle elszavalja a Marseillaise-t	182
A pozsonyi országgyűlési ifjuság bevonulása Bécsbe 1848 márczius 14-én	185
A szabadsajtó első termékének kiosztása 1848 márczius 15-én	187
Debreczeni diákok hajdanában	284
Hírneves hajójelvények	390, 391
Horváth Mihály elbeszéli Erzsébet királynénak az 1848-ki eseményeket	629
Kisfaludy Sándor névaláírása	716
Horváth Boldizsár aláírása	765
A Hymusz Erkel Ferencz kézírásában	799
Sz(endrey) J(ulia) kisasszony emlékkönyvébe. Petőfi kézírása	827
A régi karácsonyi mistérium. — Menyörgés utánzata a színpad mögött. — József és Mária megérkezése Betlehembe. — Lakmározás felvonásokban. — A színpad és a nézőtér. — Gáspár, a keleti bölcsök egyike, fiával, mint apróddal	844, 845, 846, 847

Oldal

Oldal

VII. Szövegeképek regényeinkhez, elbeszéléseinkhez.

A «Cynthia hajótöröttje», Verne és Laurie regénye, George Roux rajzaival 3, 19, 67, 83, 99, 131, 147, 163, 195, 227, 259, 275, 291, 307, 339, 355, 371, 388, 420, 434, 450, 466
Hún-mondák és magyar-mondák Gaal Móztól, Széchy rajzaival 231, 232, 244, 279, 310, 342, 364, 395, 427, 437, 460, 485, 509, 518, 537, 568, 581, 615, 635, 647, 663, 711, 759, 775, 791
A kis Gyula leczkéje, Wohl Stephanie-től 2 képpel 247
Dobbin barátunk, Thackeraytól 313
Rhampsinitos király kincstára 4 képpel 405, 406, 407
A Mal-özön, Poé Edgartól 453
«A jég-sphinx», Jules Verne regénye, George Roux rajzaival 483, 499, 516, 532, 533, 563, 579, 595, 613, 627, 643, 659, 675, 691, 708, 723, 739, 755, 771, 787, 807, 823, 839
A magyar diák természetrajza. — «Juvenis versifax.» — «Studiosus gladiator.» A «pubi.» (Góró Lajos rajzai.) 538, 539
A fiúk hadserege. — Tisztelegj! A század siposa. Gyakorlat a puskával. — A fiúk hadseregének egy csoportja a század zászlajával. 604, 605

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG :
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.	KIADÓHIVATAL :
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

BOLDOG ÚJ ÉVET!

(*) Ezzel, az immár közönséges frázissá vált kifejezéssel köszöntöm a tanuló ifjuságot ötödizben.

A bizonytalan jövő elé bizalommal tekintve irtam első üdvözlétemet az ifjuságnak. Megvolt benne mindannak reménye, a minék teljesülését Isten jóvoltából megérttem.

Tudtam, hogy nálunk is, a magyar ifjuságnak is szüksége van egy olyan lapra, a mely egyedül az övé; éreztem, hogy annak nem lehának, felületeseznek, tartalmatlannak kell lenni, hanem komolynak, határozottnak, irányt jelölőnek, mert a mi ifjuságunk komolyan készül hivatására. Az üreset megveti, a felületest lenézi, szórakozva is tanulni akar, és szívesen veszi, ha vezetik, de csak akkor, ha vezetőjének jóakarataról, nemes céljáról, főképp pedig idealizmusáról meg van győződve.

Örömmel látom, hogy a gárdából, melyet a Tanulók Lapja révén neveltem, sokan vannak már körülöttem, a kik a középiskolának búcsút mondtak ugyan, de hívek maradtak ahhoz a laphoz, mely kapcsolatot képezett közöttük, ha mint tanulók még oly távol voltak is egymástól, mint édes testvérek borultak egymás kebelére, pedig csak ennek a lapnak hasábjairól szereztek tudomást egymás létezéséről.

S mikor annyiszor szoltam hozzátok majd mint szelid hangú barátotok, a ki nemes elhatározásra akart benneteket birni, majd mint jóakaró kritikustok, a ki nyegleségeket, gyöngéiteket, hibáitokat a gúny csipős csalánával czirógatta, majd mint tanártok, a ki komoly irányt jelölt tanulmányaitok és olvasmányaitok körében: most mint régi ismerőstök, mint zászlóvivőtök szólok hozzátok, hogy csatlakozzatok a hatal-

massá vált sereghez, mely a magyar ifjuság intelligenciáját emelni van hivatva, melynek az a célja, hogy hódító útjában maga köré gyűjtsön mindenkit, a ki szebb jövőről álmodozik, s olyan pozícióban képzelet magát, a melyben munkálni tud a nemzeti dicsőség előmozdításán.

Petőfi születésének évfordulóján mire emlékeztessetek benneteket? Arra, a mit a félszázados évforduló az egész nemzetben és minden igaz magyar szívben akaratlanul is felébreszt? Hivatkozom a hősök példájára, a kiknek martíromsága félszázad alatt termette meg az óhajtott virágot?

Méltó lesz az ünnep a nagy események emlékéhez, de az ünnepnapok elmúlnak, s nekünk a hétköznapi gondjai fognak jutni. Épen az a fontos, a mit a hétköznapi események az ünnepi hangulat derengjen lelkünkön tovább is, mint az alkonypír az egész táj felett, s a mi életünket és szívünket e pirral bevonja, legyen reflex fénye az ünnepnapok fogadalmainak becsületet szerezni a magyar névnek.

Elmúltak az ágyúdörgés és kardvillogás szép napjai, a villamosság századának gyermekei többé ne álmodozzanak véres harcokról, bujdosó és hazátlan honfiakról, másnak kell lenni a mi ideálunknak. Ne harcmezőn szerzett dicsőség után égünk, nekünk arra kell törekednünk, hogy azt a sötétséget, melybe az ifju német császár világított be elismerő beszédjének fáklyájával, teljesen szétoszlassuk a művelt Nyugat előtt s tudásunk, műveltségünk és intelligenciánk fényével vonjunk glóriát félreismert és gonosan megrágalmazott magyar hazánk egére.

Mi csak ebben a jelben fogunk győzni, a mi dicsőségünk, álmunk, törekvésünk ez legyen!

Én tehát e reményben köszöntlek benneteket s csak ily értelemben kívánok boldog új évet!

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Irták: Jules Verne és André Laurie.

2

Néhány kérdést intézett a fiúhoz, s bámulva tapasztalta, hogy nemcsak a svéd, hanem a francia és az angol nyelvre vonatkozólag is szabatos, világos és értelmes feleletet ad. Hja, ez már a Malarius mester külön érdeme volt.

— Hogyan, barátom, te megtanítottad őket a francia és angol nyelvre is? — kérde a doktor Malarius felé fordulva.

— Csak nem cselekedtem rosszul? A latinról és görögről sem feledkeztem meg.

— Meghiszem azt! — mondá mosolygva a doktor.

Felütötte Cicerót egy helyen, s odaadta a fiúnak. Hersebom Erik néhány mondatot ügyesen lefordított belőle. Aztán beszél Sokratesről, s a mit mondott, az mind helyes és okos dolog volt. Aztán sorra került a növénytan, a geometria. Erik pompásan megfejtette a háromszög tan-tételeit.

A doktor bámulata nőttön-nőtt.

— Hát a földrajzból? ... Megtudnád-e mondani fiam, hogy melyik tenger érinti éjszakról Skandináviát, Oroszországot és Szibériát?

— Az északi Jeges-tenger.

— Minő tengerekkel van ez összeköttetésben?

— Az Atlanti és a Csendes-óceánnal.

— A Csendes-tengernek egy-két jelentékeny kikötőjét említsd meg!

— Japánban van Yokohama, Ausztráliában Melbourne, és Californiában San-Francisco.

— Helyes. Az imént azt mondád, hogy az északi Jeges-tenger egyfelől az Atlanti, másfelől a Csendes-tengerrel van összeköttetésben: vajjon nem lehetne San-Franciscóból Yokohamába ezen az északi Jeges-tengeren át jutni a leghamarabb?

— Mindenesetre, ez az út volna a legrövidebb, doktor úr — felelé Erik, — de ezen az úton még nem juthatott át egyik hajós sem. A jég-sivatag mindenkinek elállta az útját, a ki megpróbálta, vagy visszatért feleütről, vagy ott veszett.

— Hát megkísérelték ezt az átjárást?

— Háromszáz év alatt ötvenegyszer próbálták meg, — de mindannyiszor hiába.

— Egyik-másik expedícióról tudnál egyet-mást elmondani, fiam?

— Az első expedíciót Cabot Ferenc-Sebestyén rendezte 1532-ben, a három felszerelt hajó Hugh Willoughby kapitánnyal együtt a lappok földén veszett el... 1580-ban két expedíció indult útra, de ezeknek sem volt eredménye. — 1596-ban a hollandok három ízben kísérelték meg az észak-nyugati átjáró felfedezését, Barentz kapitány ott veszett Nowaja-Semlja környékén. — Tíz évvel utóbb a Hudson-társaság, majd 1653-ban a dánok jártak szerencsétlenül. — 1676-ban Wood John veszett el nyomtalanul....

— S azóta nem kísérelték meg az átjárást felfedezni?

— Főleg az oroszok buzgólkodtak, mert nekik, valamint a többi, északon lakó népeknek nagyon fontos érdekeik függenek ettől az útvonaltól. Mindezek a rettentő fáradságos expedíciók hiábavalók voltak, sőt a tudósok utóbb úgy vélekedtek, hogy ezen a «jégsivatagon» hajóval át nem lehet jutni.

— Így hát szó sem lehet arról, hogy az észak-nyugati tengeri átjárót valaha felfedezzék?

— Az eddig tett számos kísérlet feljogosít minket arra a véleményre, hogy a Jeges-tengeren hajóval nem juthatni át. Egyébiránt azt mondják, hogy Nordenskiöld, a mi nagy utazónk újabb expedíciót szándékozik szervezni, s ha ő forgatja az elméjében, akkor bizonyára hiszi is, hogy lesz eredménye, az ő véleménye mindenesetre számot tesz.

Schwaryencrona esetleg nagy tisztelője volt Nordenskiöldnek, természetes tehát, hogy a fiú felelete szörnyűmód tetszett neki. A legnagyobb érdeklődéssel nézett a tizenkét éves Hersebom Erikre.

Mikor a fiú elhallgatott, a doktor hosszas szünet után kérdezte tőle:

— Hol tanultad mindezt, fiam?

— Itt tanultam, doktor úr, — kérde Erik csodálkozva azon, hogy ilyesmit kérdezhetnek tőle.

— Másutt nem jártál iskolában?

— Nem jártam.

— Malarius mester méltán büszke lehet reád — folytató a doktor a tanító felé fordulva.

— Nagyon meg vagyok veled elégedve, Erik, — mondá Malarius. Immár nyolczadik esztendeje, hogy tanítványom, egész csöppség volt, mikor kezem alá került... mindig az első volt az osztályában.

A doktor hallgatott. Különös érdeklődéssel nézett a fiú arcára. Valami titok megfejtésén törte a fejét. Végül így szólott:

— Jobban már nem is lehet megfelelni a kérdéseimre, mint ez a fiú felelt. Azt hiszem, fölösleges folytatnom a vizsgálatot. Gyermekeim, ha Malarius mesternek nincs ellene kifogása, menjetek haza, játszodjatok.

A tanító egyet tapsolt. E jehre a növendékek felugrottak, gyorsan összeszedték könyveiket, aztán négy sorban felállottak a padok előtt.

Malarius másodszor tapsolt. A gyermekek katonás rendben, lépést tartva indultak ki a tanteremből.

A harmadik tapsra szétoszlottak, s vidám lármával szaladtak haza. Néhány percz múlva hírok-hamvuk sem volt az iskola környékén.

MÁSODIK FEJEZET.

Egy norvői halásznál.

Hersebom halász-gazda egyszerű hajlékában aznap este a tűzhely körül telepedett az egész család. A vén karosszékben a gazda szorgalmasan kötötte a hálót. Napsütötte arcza, gondbarázdálta homloka és deresedő haja tanúskodtak arról, hogy valami kényelmes nem lehetett

az élete. Legidősebb fia, Ottó, már tizennegyedik évében járt, nagyon hasonlított az apjához, segített is neki a foglalkozásában, s majdan majd helyébe lép, ha az apa kivénül a munkából. Ez úttal szörnyű buzgón számítgat, valami számtani feladvánnyal gyűlt meg a baja. Erik az asztal mellett ül, s egy nagy historiai könyv olvasásába mélyedt; Malarius mester-től kapta kölcsön. Közvetlenül mellette Kata asszony, Hersebom érdemes hitvestársa fonogatótt, lábánál egy számolyra telepedve a tiz-tizenkét éves, szőszke Vanda gomolygatótt egy hatalmas gomolyag vörös pamutot. Mellette hasalt a bozontos fejű négy házőrző eb és békeségesen szundikált.

A hal-olajos lámpa szelid fénye vetődött a csendesen foglalkozók arcára. Mintegy óra hosszáig esend volt a kis hajlékban, kiki a maga dolgát végezte.

Az igazat megvallva Kata asszonynak terhére volt ez a hosszas hallgatás, többször meg akarta szakítani.

Végre megszólalt:

— Elég már ma este a munkából, fiam. Ideje, hogy vacsoráljunk.

Erik rögtön felkelt, s a tűzhely mellé kuporodott a könyvével, hogy anyja megterithesse az asztalt. Vanda sem késlekedett, futott ki a konyhába, hogy az evőeszközöket behozza.

— Te azt mondtad, hogy a mi Erikünk pompásan megfelelt a doktor úr kérdésére — mondá a leánya.

— Meghiszem azt! — lelkesedék Ottó... Úgy beszélt, mintha valami tudós könyvből olvasta volna ki... az ám! Honnan szedte azt a sok tudományt?... Minél többet kérdezett tőle a doktor, annál okosabban dült Erikből a szó... de hogy dült a szó... hogy dült!...

— Bezzeg örvendt is Malarius mester.

— Én is nagyon meg voltam elégedve Erikkel — tevő hozzá nagy komolyan Vanda.

— De mindnyájunknak elállt a szeme-szája... édes anyám, ha maga hallotta volna!... Csak attól féltünk, hogy utána majd reánk kerül a sor... Erik ugyancsak nem félt, úgy prédikált, mintha ő lett volna a mester.

— Ugyan, hallgassatok — szólalt meg Erik, mert már megsokalta a dicséretet — a mi mesterünk bizonyára tud annyit, mint a doktor, ha többet nem!

Az apa, mintha mosolygott volna e szavak hallatára.

— Igazad van, fiacskám — veté közbe a szót. — Malarius mester, ha akarná, kiállana akármelyik városi tudóssal... Aztán ő a tudományával nem ront meg senkit, mint mások teszik.

— Hát Schwaryencrona doktor megrontott valakit? — kérde Erik kíváncsian.

— Hej... hej!... Hiszen ha nem tette volna... Hanem hát nem ő az oka!... Anyád megmondhatja fiam, hogy a régi jó időkben a csukamáj-olaj nekünk évente sok szép pénzt hajtott a konyhára... Most már vége annak!... Ki az ördögnek kell a mi barna olajunk... meg kell elégednünk azzal, ha a májat potom áron eladhatjuk...

(Folyt. köv.)

A TŰZHELY KÖRÜL TELEPEDETT AZ EGÉSZ CSALÁD.

Ó-RÓMAI ÉLETKÉPEK.

A "Tanulók Lapja" számára.

I.

Bátor Árpád, az x-i gimnázium I. osztályának egyik kiváló tanulója, szorgalmasan készül a másnapi előadásra. Néhány latin mondatot kell lefordítania. Forgatja a szótárt, jegyzékébe írogatja az ismeretlen jelentésű szokat és megpróbálja a fordítást.

A mint így foglalkozik, benyit szobáckájába édes atyja, viszonzza fia üdvözlését és a következő kérdést intézi hozzá:

Apa: Mivel foglalkozol fiam?

Fiu: A latin feladatot készítem, és már végez-

tem volna is vele; megtanultam a szók jelentését, a mondatokat is lefordítottam, de azért még sem vagyok megelégedve előkészületemmel.

Apa: Miért nem?

Fiu: Mikor a tanár úr a mai előadás alatt a feladott szöveget elolvasta és megmagyarázta, hogy Amulius miért szánta halálra Romulust és Remust, egyúttal azt hiszem, elég részletesen megmagyarázta az *expositi* szónak az értelmét is; de magam sem tudom, miért, ép akkor, midőn erről volt a szó, oly szórakozott voltam, hogy felvilágosító szavait nem jegyezhettem meg jól, és már előre érzem, mint kell majd restelkednem, ha holnap a tanár úr talán épen engemet fog kérdőre.

Apa: Bizony fiam, méltán érheti dorgálás a figyelmetlen tanulót, és szinte elképzelhetetlennek tartom, hogy tud a tanuló más egyéssel foglalkozni, midőn tanára ily érdekes tárgyról beszél. De vigasztalódjál! én is tudok még valamit a dologról, és ha jól megjegyzed szavaimat, talán elkerülheted tanárod dorgálását. Vigyázz tehát! Ha majd a felsőbb osztályokban a világtörténelemmel is megismerkedel, megtudod, hogy az ó-világ legtöbb népe mily zordon felfogást tanúsított a legnemesebb érzelmekkel szemben.

Örökös harcban éltek egymással és a hadi dicsőség volt egyetlen életcéljük.

E célra szentelték minden erejüket, ez a cél irányította összes tevékenységüket. Ez a törekvés nyilatkozott meg a gyermekek nevelésében is, mert a szülőknek csak az volt a főgondjuk, hogy fiaik minél edzettebb és minél ügyesebb férfiakká váljanak.

A régi törvények értelmében az apa feltétlen ura volt családjának és oly korlátlan hatalommal rendelkezett, hogy újszülött gyermekét, ha azt gyengének, fejletlennek, vagy bénának találta, belevetette a folyó hullámai közé, kivetette a járatlan helyekre, az erdőre, a sziklaesücsokra, a hol aztán a szerencsétlen csecsemő az éhségnek vagy szomjúságnak, hidegnek vagy a nap-szúrásnak, vagy a vérszomjas vadállatok falánságának esett áldozatul.

Fiu: Köszönöm apám, most már fel tudom fogni Amulius kegyetlenségét, most már értem az *expositi* szónak a jelentését. De szeretnék többet is tudni ez érdekes dologról, és nagyon kíváncsi vagyok arra, vajjon az apának feltétlen kötelessége volt-e az, hogy gyenge vagy szerencsétlen testalkatú gyermekét eltaszítsa magától?

Apa: Nem volt feltétlen kötelessége, ha akarta, fel is nevelhette. S bizonyára az apai jószívűség számos ily gyenge gyermeket mentett meg és nevelt emberré. Látom, érdekel a dolog, azért tehát, ha már ennyit mondtam, azt sem hallgatom el előtted, hogy a régi rómaiak nagyon babonás emberek voltak.

Babonájuk nemzedékről nemzedékre szállott és különféle, előttünk nagyon is különösnek látszó hagyományos szokásra adott alkalmat.

Így p. o. naptárunkban több gyászos emlékű napot lehetett látni, oly napokat, melyeken régente valami nagy szerencsétlenség történt (Julius Caesar, Germanicus halálának évfordulója napjai) és a melyekhez azt a babonás hitet fűzték, hogy minden, a mi az ily napokon történik, szerencsétlenségre van kárhozható.

Azokat a gyermekeket, kik ilyen napokon születtek, hogy soha a családra szerencsétlenséget ne hozhassanak, szintén kitétték a római zöldségpiacz közelében állott, úgynevezett «tejoszlop» (*columna lactaria*) talapzatához és soha többé rájuk sem gondoltak.

Fiu: Hát az ily szerencsétlenek mind elvesztek, és nem akadt könyörületes ember, kinek szíve megesett volna az ártatlan csecsemőkön?

Apa: Oh igen. A régi feljegyzések között számos esetet lehet találni arra, hogy a kített és halálra szánt gyermekek fejlett emberré nevelődtek.

A Krisztus születését követő 2. és 3. században, midőn a kereszténység már meglehetősen el volt terjedve a pogány Rómában, az a tejoszlop nagyon sok alkalmat szolgáltatott a könyörületes felebaráti szeretet gyakorlására. Az üldözött keresztények fáradhatatlan buzgósággal keresték fel a kített csecsemőket, a talált kisdedeket biztos helyekre szállították, szeretettel ápolták és vallásuk számára felneveiték mitem törődven a gyermekyilkosság vádjával, melylyel a rosszhiszemű pogányság nemeslelkűségeket jutalmazta.

A pogányok között is akadtak, még pedig számosan, kik a kített gyermekeket az életnek megmentették; de nagyon tévednél, ha azt hinnéd, hogy a pogányokat is ugyanolyan nemes szándék vezérelte, mind a keresztényeket.

Nem ismertek könyörületet, szíveikben nem volt szeretet, és ha gondozásuk alá vették a talált gyermekeket, azt is csak önző számításból tették.

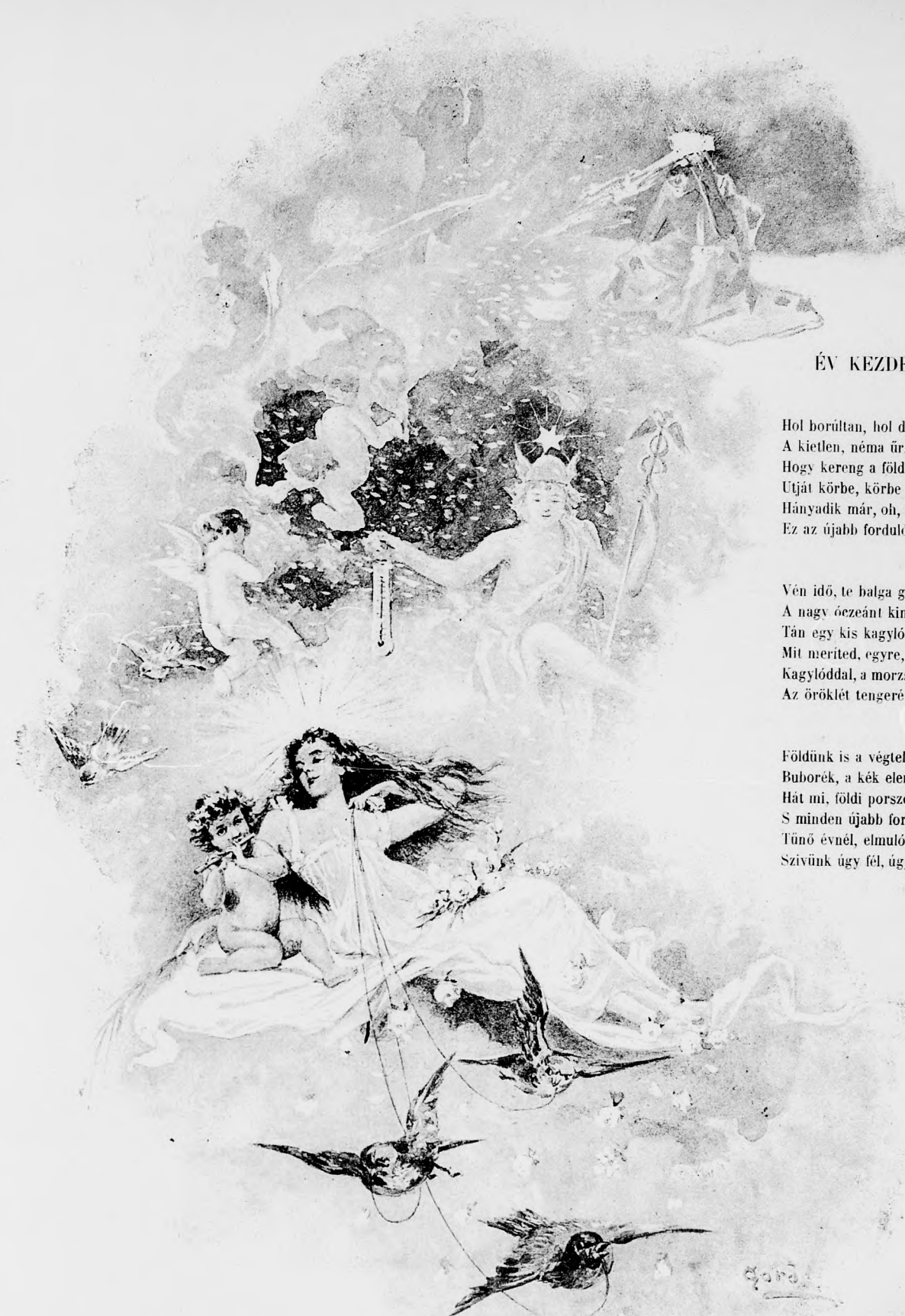
A keresztény írók sötét színekkel festik a pogányok nevelésébe került kisdedek szomorú sorsát. Egyiknek a szeméit szúrták ki, a másiknak karját vagy lábát törtek el, soknak a nyelvét metszették el, testüket eltorzították csak azért, hogy szánakozást keltő alakjukkal koldulásukat jövedelmezőbbé tehesék.

S a ki visszaborzadt e kegyetlenségtől, az sem járt el emberségesebben; mert a legjobb esetben is azzal a céllal vállalkozott a talált gyermekek felnevelésére, hogy fejlett korukban erős munkára fogja, vagy pedig mint rabszolgát jó áron értékesítse.

Igen fiam, az ily szerencsétlenekre a rabszolgaság keserves sorsa várt, az a borzasztó sors, mely száz, meg százezreket fosztott meg emberi méltóságuktól és ugyanannyi áldozatot teremtett a kiváltságoltak lelketlen önkényének.

De erről talán majd máskor.

Kárpáti Kelemen.

EV KEZDETÉN.

Hol borúltan, hol derültan,
A kietlen, néma űrben
Hogy kereng a földgolyó!
Utját körbe, körbe futja,
Hányadik már, oh, ki tudja,
Ez az újabb forduló?

Vén idő, te balga gyermek,
A nagy óceánt kimernéd
Tán egy kis kagyló elég?
Mit merited, egyre, hévvel,
Kagylóddal, a morzsa évvél
Az öröklét tengerét?

Földünk is a végtelenben:
Buborék, a kék elemben;
Hát mi, földi porszemek!
S minden újabb fordulónál,
Tünő évnél, elmúlónál
Szívünk úgy fél, úgy remeg!

Uj év! partodon kikötvé,
Bámulunk a szürke ködbe,
Melyen nem tör át a nap;
Ám a ködnek lenge vásznán,
El-eltűnven, föl s leszállván,
Árnyalakok rajzanak.

Játszi képek tünde árnya,
Ingva, ringva, lejtve, szállva,
Csalja, rontja lépteid.
Ámde csak egy hűs fuvallat:
S eltorzítja aggodalmad
A remény esalképeit. . .

Gyáva ember mit tündől?
Mért remegni a jövőtől,
Böles Isten mit elfedett?
Hidd, van a ki sorsot intéz,
S láthatatlan bár a szent kéz:
Őrzi minden léptedet.

Vargha Gyula.

GELLÉRT PÜSPÖK.

Történeti rajz.

A «Tanulók Lapja» számára. Irta Sólomossy Sándor.

Szent István királyunk uralkodása alatt Budától le a Balatonig egyetlen rengeteg erdőség borította a Vértes és Bakony hegyeket. Alig egy-két szekérsapás vágta át a sűrű vadont, földmívelésnek még semmi nyoma; város vagy falu sehohol messze vidéken. Csak egy-egy majorság fából tákolt kunyhócsoportja tűnt itt-amott az utas szemébe, a hol a fáradt vándort szívesen fogadták. Ha ott esteledett, puha szénából ágyat vetettek neki, a miért nem kívántak semmi váltáságot, legfeljebb kikérdezték, hol járt, mit látott, mi hír a nagyvilágban; igaz-e, hogy minden magyart át akarnak téríteni az új vallásra? — Mert ez érdekelt az egyszerű népet legjobban.

Az erdős hegyek ez elrejtett zugaiba is elhatott már a hős Thonuzobának, az elkéseredett Kupa vezérnek mozgalma. Érdeklődve tudakolták, győztek-e, rá tudták-e venni István királyt a régi, ősmagyar vallás visszaállítására. — Ez áldott földön mindennel meg voltak a magyarok elégedve, legelő volt bőven, a dús mezőségeken illatos széna, a hegyi erdőkben gazdag vadállomány, folyóiban hal, köveiben érc; nagyon dicsérték az új hazát, melyet még apjuk kardesapásai szereztek meg számukra, csak egy nem tetszett nekik sehogysem. Körül az erdős berkek, a patakok mente szinte felhívta őket, hogy az ősi istennek áldozzanak. A magyarok istene vezette be őket az áldott vidékre s most még csak egy szürke lovat, hetes bárányt sem áldozhattak neki érte! Naponkint ugyan az a ragyogó nap kereste fel őket, a melyet még otthon a nagy pusztákon leborúlva üdvözöltek, a meleg, aranyugárú égi test itt is hű, jótékony szellemnek mutatkozott s ők még egy kiesinyke kis, fű-

szeres tüzzel sem hálálhatták meg jóságát. Hanem a helyett csillogó ruhás, idegen nyelvű papok jöttek közéjük s beszéltek nekik az egyedül igaz Istenről, a ki saját fia halálával váltotta meg az emberi nemet s ha ezek a papok leöntötték a kemény, tar koponyákat vízzel, az azt jelentette, hogy az illető áttért s már most neki nem szabad többé a ligetek oltárait felkeresni, káldoroknak, gyuláknak jóslatait hallgatni, hanem el kell járni a messze fekvő faalkotmányokba, hallgatni az idegen tanítást, mert különben fejét veszik a szegény embernek.

Bizonyosan megbüvölték István királyt a czifra köpenyeges idegen papok, azért rendelkezik ilyen kegyetlenül. Hanem hiszen nem fog ez sokáig tartani, csak egyszer közelébe férközhessenek a táltos gyulák, a kik most Thonuzoba meg Kupa vezér táborába sereglettek, csak ezek győzzenek az idegenek fölött, majd megrontják őket a jött-mentek bübájosságát. Nem tart ez az új állapot sokáig! Így gondolkozott a szétszórt lakosság mindenfelé. Így reménykedett Osub is, a Vértes hegyekben megtelepedett magyar úr egész háza népével. Buda és Fehérvár között, túl a nagy vadas tavon (ma Velencei tónak hívják) állott a majorsága. Ide vonult vissza az új vallás meg a sok udvari torzsalkodás elől. Kivárja itt békeségben, míg ismét jobb napok virradnak a magyarra.

Azért nem zárkózott el teljesen a külvilágtól. Egy-egy bús magyar belátogatott hozzá, elmondta az új híreket s ment tovább Somogyba Kupához. Néha ezteraverő regös is felkereste. Az ilyen énekmondót nagy tisztelettel, kitörő örömmel fogadták. Nemcsak az újabb eseményeket tudta a regös, de esténként a tűz mellett, az összegyűlt háznép előtt elénekelte a híres ősök vitézi tetteit is. Szívhez szóló, szép nótára dalolta Húnor és Magor vadászatát, Attila nagy harczeit, nászát a szép, de ádáz Ildikóval, meg Csaba királyfi történetét, a legkedvesebb királyfiét, a ki annyit szenvedett, annyit bujdokolt, de mindig hős vitéz maradt. Ilyenkor sokáig fenvirrasztottak, megakadt a munka, csak az orsót pörgető vénasszonyok tudtak mellette dolgozni, a többi eseléd tetlenül hallgatta; tudták, hogy a mulasztást éjjeli munkával kell majd helyrehozni, de nem bánták, elhallgatták volna, ha még annyi ideig tart is. Ilyenkor aztán Osub úr sokalta meg a vesztéglést; szétzavarta őket, ő maga pedig beült a regössel a belső házba s az udvarról a barmokat ellátó eselédnép hajnalig mécsvilágot látott az ablakjukban.

Ott beszéltek meg az ország dolgait.

Igy történt a dolog egy késő őszi napon is. Délben lóháton beállított egy marczona arczú ezterás. A koboz hátára volt vetve; haja ép olyan hosszú, két farkocsba fonva s elül mellén összekötve, mint a regösöknek szokott. De volt rajta egyéb is, a mi a háznépet nem kis ámulatba ejtette. — A regös-rendnek már ősidők óta valának egyes kiváltságai. Ilyen volt többek közt az is, hogy sérthetetlenek voltak, senkinek sem volt szabad őket fegyverrel megtámadni, ha csak rendes, nyilvános bajvívásban nem. De nem is jutott eszébe senkinek. Felsőbb lényeknek tartották őket, istentől különösen megáldott férfiaknak, a kik az emberiség gyönyörködtetésére vannak teremtvé, a kik rengeteg sokat tudnak, majd annyit, mint a bübajos főpap, a káldor. Ki merte volna hát őket bántani?

E miatt aztán fegyver sem volt náluk soha; hangszerük volt az egyetlen fegyver, melylyel mindenkit meg tudtak békíteni; a vérengző ijat, vető-dárdát, buzogányt átengedték a harezos vitézeknek.

A jövevény mégis állig fel volt fegyverkezve, csak úgy csörgött rajta a sok érczemű, mikor leugrott lováról. Miféle szerzet lehet ez?

Egy eselédasszony jött ki az egyik kunyhóból s nagy lelkendezve, siránkozó hangon hozta eléje esemetjét.

— Gyógyítsd meg, regös, a magzatot! Három napja fulladozik már, hogy majd meghal belé. Olvass rá valami bajhárító, büvös verset, te tudod legjobban, melyik a leghatósabbik. Odaadom ezt a köszöntőt, ha megteszed!

A férfi mordul vállat vont s megvetően szolt oda.

— Félre az utamból, nincs most időm porontyokkal vesződni.

A háznép morogni kezdett, megbotránkoztatva a szivtelenség, de ő rájuk sem hederítve, nézgett széjjel, végre megkérdezte:

— Itthon van a gazda?

— Még reggel kiment a méneshez, de ebédre megjön, — szolt meg az öreg béres mellette. Jer, regös. Ím, bevégeztük a fél napi munkát, míg az úr hazajön, halljunk valami új éneket!

A kobzos boszúsan vont vállat.

— Nem azért jöttem, hogy szájtató népnek esacsogjak!

Majd, mintha eszébe jutott volna valami, hozzátette:

— Igazság, mondjátok, nem ment el erre a napokban több idegen csatlós társzekerekkel?

— Utasok jártak erre, papok is, valami sokadalom készül Fehérvárrt, felelt az öreg, de társzekereknek színét se láttuk.

— Jól van. Bent megvárom a gazdátokat.

Bement a belső szobába s a padkára telepedett, mogorva arczczal, gondolatokba merült.

A cselédség kint sokat tanakodott a jövevény fölött, ki lehet, mit akar?

— No már, emberek, szolt meg az öreg béres, nekem ugyan ő kelme nem tetszik. Ha regös-rendből való, minek hord annyi fegyvert magán! Vagy nincs rá szüksége, vagy ha van, csak gonosz szándékai lehetnek vele.

— Igazad van, Bors bátya, erősítette elkésredve Csilla asszony, a beteg gyermek anyja. Ilyen kérést, a milyen az enyim volt, nem tagad meg regös, ha ért a ráolvasáshoz. Aztán láttatok, micsoda bojnyik, zsvány ábrázata van. Én is azt mondom, vigyázzatok meg, nem jó járatban van ez az ember!

Egy ideig tereferéltek még, míg végre a vágató lován érkező gazda láttára szétrebbentek. Osub úrnak megjelentették az idegent s a gazda leszállva lováról, egyenesen a belső háznak tartott.

Mikor az ajtót kinyitotta, a jövevény felállt és eléje jött, de Osub megelőzte az üdvözlésben.

— Jó szellemek hoztak házamba, atyámfia, szoltotta meg őt. Ül ide a pohárszék mellé. Egy kis friss itallal szolgálok; jól esik az a fáradt útasnak.

— Köszönöm, gazda, vendégbarátságodat. Szívesen fogadom az italt, ha tiszta kézből jő.

Osub meghökkent.

— Hogyan érted, atyámfia?

— Elfogadom abban a reményben, hogy jó ügyünknek te is embere vagy!

A gazda ránézett vendégére.

— Nem tudom, mit nevezel jó ügynek, atyámfia. Azt sem tudom, ki vagy, honnan jössz, mi járatban vagy. Különben nem firtatom, ha nem akarod megvallani. Vendégem vagy, parancsolj velem!

Ez ősmagyaros vendégfogadásban rejlett egy kis titkolt keserűség is. Az arca nem tetszett-e Osub úrnak, vagy a titkolódzása, de meglátszottak rajta a hideg nem tetszés jelei. Az idegen jól megfigyelte gazdáját s nem hiába volt éles, metsző tekintete, rögtön észrevette a kedvezőtlen hatást. Nyomban alábbhagyott a nagy hanggal s őszinte nyíltsággal kezdett beszélni.

(Folyt. köv.)

Miért tetszettek a «Regék» Kisfaludy Sándor kortársainak?

De lássuk Taticát is.

Tátika várában a vár egykori urának, Szánthó Gáspárnak gonosz özvegye, Czudar Judith parancsolt. Rossz, lelketlen asszony, ki Gáspár urnak leányát, a ki neki mostoha gyermeke volt, a legrosszabb bánásmódban részesítette. Szegény Manczinak volt mit szenvednie! Inkább szeretett volna kedves atyja mellett halva fekdüni, mint ily viszontagságos életet élni! De valami mégis az élethez kötötte, vonzotta őt! Atyja temetésén mint felseződött ifjút látta meg gyermekkori játszótársát: Rezy Sándort. Attól kezdve csak ez ifjunak képét őrizte lelkében; érette élt, érette lángolt.

Borostyánnal ékesítve jött vissza Sándor a török ellen vívott csatából. Boldogoknak, igen, igen boldogoknak érezték már magukat. Hajh! korán örültek boldogságuknak. Sándornak a király parancsára Budára kellett menni. Oh, mi keserű volt a megválás!

Szegény Sándor kelezésére ment Budára, Borbála királyné gonosz kelezésébe. Megtetszett a szép ifju a gonosz királynénak s elcsábította.

Sándor lelke össze volt zúzva. Bánta bűnét, hűtlenségét, de késő volt a megbánás. Belátta, hogy nem méltó már Manczira. Meg is írta a jó leánynak... fájó szívvel, vérző szívvel...

Szomorú, keserves napok következtek szegény Manczira. A gonosz mostoha is forralta ellene átkos terveit a cselh pribékekkel, Hermán diákkal együtt. Manczi csak hervadt, hervadt...

Sándort, mint dühödött furia, üldözte lelkiismerete. Elbujdosott a Bakony vad erdeibe, hol ember sohasem járt; a hajdani daliás ifju csak csont és bőr volt már! Élete fájdalom, szaggató fájdalom volt...

Czudar Judith s Hermán diák pedig már megszámlálták Manczi hátralévő napjait. A lelketlen szörnyetegek elhatározták, hogy karácsony éjjelén kicsalják a közeli kápolnába s a mélybe vetik. Véget vetnek ifju életének, mint véget vetettek a jó öreg Lázárénak, Manczi hű gyámolítójának, kinek lelke éjjelenként sóhajtván és nyögve megjelenik. Pongráczra, e gonosz csatlósra bízták a szörnyű terv kivitelét.

Pongráczot előre elküldték a kápolnához. Lelkiismeretétől furdaltatva haladt a csatlós; minden kis zörejre megrémült, míg végre a kápolnához ért. De itt izmos kezek ragadták meg s a szűk czellába becsukták. A holtra rémült csatlós mindent bevallott a kérdezősködő remetének. Mint torzultak el a remete vonásai a szörnyű vallomás hallatára! Keservesen feljajdult:

«Oh gonoszok, oh gyilkosok!
Oh tolvajok, zsványok!
Oh tigrisek, oh hiénák!
Oh viperák! sárkányok!»

Manczi, Hermán s a gonosz mostoha is megérkeztek e közben a kápolnához. A remete már

várt reájok. Megragadta a két gonosztevőt, s a mélységbe zúditotta. Manczi meg volt mentve... Együtt voltak újra: Manczi és Rezy Sándor, mert hiszen ő volt a remete. De nem lehettek egymáséi. Manczi eliszonyodva fordult el a gyilkostól, míg végre Sándor felvilágosította őt. Megtudta Manczi, hogy életét köszönheti Sándornak. De azért elváltak; mindegyiknek volt oka. Sándor bűnösnek érezte magát, Manczinak meg «rég elhamvadt szive» szerelmében.

Sándor elment a török ellen, keresve kereste a halált. Meg is találta: csatatéren, dicső halállal halt meg.

Manczi apáca lett s a zárda rideg falai között élte le szerencsétlen életének hátralevő napjait.

Térjünk át Szigligetre.

«Siralmasan kong a harang Szigligetvár tornyában.» A vár urát, a jó Szentgyörgyi Pált temetik. Szép szőke leány sir, zokog keservesen a koporsó mellett, a vár kisasszonya, a galamblelkű Ilka. Ilka távoli rokona volt az öreg Pálnak, de azért ez mint édes leányát szerette s nevelte. Volt az öreg Szentgyörgyinek még egy rokona, testvérének unokája: Gábor urfi. A jó öreg szerette mindkettőt, Ilkát és Gábort is s már el is jegyezte őket egymásnak. Azonban ekkor kiütött az oláh háború s Gábornak el kellett mennie királya hatalmas seregével a háboruba. Távolléte alatt történt a szomorú esemény, mely a vár urának, a két árva édesatyjának halálát okozta.

Igy történt a dolog. Dersfy Zsigmond, Kapos várának ura megérkezett olaszországi utjából. Ellátogatott az öreg Szentgyörgyiehez s a mint a szép Ilkát meglátta, heves vonzalomra gyuladt iránta. Látogatásai mind sűrűbbek lőnek s alkalmatlan érzelmeivel egyre ostromolta Ilkát, úgy hogy végre a szegény leány elpanaszolta baját jó öreg atyjának. Az öreg Szentgyörgyi szemére lobbantotta Dersfynek aljasságát s haragjában botját hozzá vágta. Dersfy, mint bősziült oroszán rohant az öregre, föbe ütötte, a szegény öreg lehanyatlott s kiadta nemes lelkét. Ilka zokogva borult a holttestre... Egyedül maradt a világon... Gábor oda volt a háborúban s ki tudja haza tér-e többé?

Kong a harang, siralmasan kong, kong... Temetik az öreg Szentgyörgyit... Sok nép gyűlt össze Somogyból, Zalából, hiszen mindenki szerette, tisztelte az öreg Szentgyörgyit. Megérkezett Gábor urfi is egész kíséretével. Mennyire siratta a jó öreget! Hát még mikor megtudta a szomorú történetet! Mint forrott a vére, mily nagy esküt tón a koporsó felett a sok nép hallatára:

«Esküszöm az Istenre!
Ezen jámbor holttestemre,
Égre, földre, mindenre!
Hogy megtorlom ezt a halált,
S ezt semmi ne mentse ki,
Egyikünknek meg kell halni!
Vagy nekem, vagy öneki!»

Ki is hivatva Dersfyt viadalra. Dersfy hetykélkedve fogadta el a kihívást, hiszen jól begyakorolta magát olaszföldön a vívás fortélyai.

PÓKAINÉ.

..... előbb lép a hóhér:
Porkolábtól rabot, anyától fiut kér.

«Nincs, nincs, nincs! csak egy van, csak egy, egyetlenegy!»

Elérkezett a nagy nap, a megtorlás nagy napja. Összecsapott a két vitéz. Sokáig küzdöttek, Dersfy már meg is sebesítette Gábort, midőn ez roppant vágást mért Dersfy jobb kezére s le-szezte keze fejét, úgy hogy a kard messze ki-repült Dersfy kezéből. Dersfy testét elborította a sűrűn omló vér s a nagy vérvesztés követke-zében földre hanyatlott az előbb még hetykélkedő loyag.

Győzött hát az igazság, győzött Gábor. Most már mi sem állta útját Gábor és Ilka boldogsá-gának. Dersfy egész életére szerencsétlenné, nyo-morékká volt téve; meg volt boszúlva a jó gyám-apa.

Lakodalmi örömjajzól zengtek Szigligetvár falai, egymásé lőn a két szerető szív, s a boldog-ság tündérnapjai következtek Ilkára és Gáborra.

*

Ez röviden Csobáncznak, Tátikának s Szigliget-nek tartalma.

Egyszerű, vonzó történetek e regék, lyrai szí-nezéssel kidolgozva. S habár mint valódi epikai művek a sok lyrai áradásnál fogva nem is áll-hatnak meg, mindazonáltal a közönségre gyako-rolt hatásuk könnyen érthető.

Csobánczban s Tátikában a szereplő hősöknek tragikus sorsa, Szigligetben az igazság és erény méltó megjutalmazása volt nagy hatással a kö-zönségre.

Mind három regében a magyar vitézség s hősi-ség is magasztalva van. A régi magyar nemest mutatja be Kisfaludy e regékben, a hőst, ki előtt mindenekelőtt első a haza. S hogy jobban föl-tüntesse az őt magyar nemesnek hazája iránt érzett forró szeretetét, hőseit mindig a jegyes, a mátká ölelő karjai közül ragadja a vészes háborúba. Kiesillig műveiből a lelkes szózat: a haza minden előtt!

S a hazaszeretnek ily lángoló szavakkal való hirdetése természetes, hogy nagy hatást gyakorolt a közönségre. Hiszen mire volt a magyarnak abban az időben legnagyobb szüksége? Lángoló hazaszeretetre.

S ha az elmondottakhoz hozzá teszszük még azt, hogy a költő nyelve szép, érzéssel telt, ver-sezete könnyen folyó, bizonyára be fogjuk látni, hogy Kisfaludy Sándor «Regéi» méltán tetszettek a nagy közönségnek addig, míg az elbeszélő köl-tészetnek igazi nagy mesterei Vörösmarty, Arany nem állottak elő.

Kün Béla.

Ott volt-e Toldi György Laczfi seregében?

Lapunk egyik olvasója ezt a kérdést vetette fel a T. L. múlt évi 48. számában. Mivel olvasóink közül sokan vannak, a kik azt a cikket talán nem ismerik, újból lenyomatjuk, hogy az ellenvetéseket annál vilá-gosabban érthessék.

Arany János a «Toldi»-ban ezt nem mondja, de abból

a körülményből, hogy mikor Miklós a Laczfival való találkozás után nagy bánan hazafelé ballagott, Györgyöt már otthon találta, az következik, hogy Toldi György negyvened magával kivált Laczfi sere-géből, mert anyját akarta meglátogatni és a kész haszonnak felét fölnni, más felét magával vinni.

György bizonyára akkor sem maradt volna tovább 3—4 napnál, ha Miklós nem követ is el gyilkosságot, épen azért, mert Laczfi seregéből e pár napra kiválván, annak Budára érkezése alkalmával szintén Budán akart lenni.

A királynál tett látogatása szintén nem csupán öcsének vádolása volt, hanem a királynál a hadból való megérkezés után tisztelegvén, ezt a tisztelgést akarta felhasználni, hogy beszéd közben szóba hozza öcsének gyilkosságát s az így felszabadult örökséget a maga részére nyerje meg.

Arany ugyan sehol sem mondja, hogy Toldi György Laczfi seregében volt, de ha György nem lett volna ott, akkor bizonyára értesítette volna anyját, ha Budáról jön s ez esetben Miklósnak is tudnia kellett volna, hogy bátyja megérkezik. Az, hogy Miklós azt gondolja, hogy «Ki volna ur más széles e határban: Toldi György talán, a rókaalkú bátyja, ki Lajos királynál Budán a tányért váltja», nem bizonyíték arra, hogy Budáról jött meg Toldi György. Ez csak állandó foglalkozása helyére céloz.

Lehet, hogy György ott is volt Laczfi seregében, mikor Laczfi Miklóst parasztnak nevezte s Miklós dühét bátyja ellen csak fokozta az, hogy őt füle hallatára parasztnak nevezi a vezér s György nem tiltakozik ellene. Ez sem lehetetlen, mert György így is előbb ért haza, mint Miklós, a ki csak a tábor elvonulása után «ballagott» haza és később érkezvén meg, a II. énekbeli lakomára előkészülődést leiró jelenet helyén van.

Ha előbb vált is el György Laczfától, mint az Miklóssal találkozott, akkor is vele lehetett a hadban s a II. énekben mondottakon ez a helyzet sem vál-toztat semmit.

Erre nézve még az sem bizonyíték, a mit Bencez mond a IV. énekben, hogy György pár nap múlva visszamegy Budára, mert a visszamegy nem csak azt jelenti, hogy onnét jött, hanem azt is, hogy állandóan ott tartózkodott, valahol távol volt — Laczfival — s most visszatér állandó lakóhelyére.

Szóval, Arany e tekintetben találgatásra utal ben-nünket. A dolog csak annyiban fontos, mert egy eddig nem érintett kérdést bolygat meg. Igazán lényeges csak az volna, hogyha György akkor ott volt és türte, hogy öcsését parasztnak nevezték s az elvonuló kato-nák vele gunyolódjanak: akkor ez amúgy is sötét jel-lemét még visszataszítóbbá tenné s Miklósét még nemesebbé, mert ha ott látta bátyját a seregben, a mint ez szó nélkül türte az ő megaláztatását, akkor érthetőbb, hogy miért volt a «szeme pillantása olyan, mint «a barna éjféli», mért szorította úgy a szűlfát

hogy majdnem összeroppant. S ha mindezek daczára otthon mégis ölelésre tárta karjait bátyja felé, jellemét ez oly fenségessé teszi, melynek a többi jellemvoná-sok csak méltó kiegészítései.

Kirchner Gyula Losonezról ezt röviden azzal czáfolja, hogy ha György ott lett volna, Laczfi nem kérdezte volna a Budára vivő utat, mert Györgynek ezt okvetlen tudnia kellett volna, s Laczfi épen azért kérdezte Miklóstól, mert az ő emberei közül senki sem tudta. György tehát nem lehetett Laczfi seregében.

A kérdés fölvetője erre azt feleli, hogy ha senki sem tudta Laczfi seregében az utat, mi történt volna, ha véletlenül nem találkoztak volna Miklóssal az általútnál?

Spolárich Lajos Kunfélegyházáról már hosszabban fejtegeti a kérdést.

Hogy ezen kérdést egész biztonsággal eldöntsük, nem elég csupán Arany János «Toldi»-ját vizsgál-nunk, hanem más erre vonatkozó adatokat is szük-séges volna figyelembe vennünk. De mi a fölvetett kérdést nem mint történelmi eseményt akarjuk meg-oldani, hanem mint «Toldi» költői beszélynek ex-positiójában számot tevő részt. Hogy Toldi György Laczfi seregével jött-e Nagy-Falura, az mint a kérdés feladója is említi, nem mondható döntő esetnek a cselekvény további menetére. Csak annyiban lehet fontos, ha a Laczfi és Toldi között lefolyt jelenetnél is ott volt.

De kevés okunk van ezt hinni. Először is: mert ha György ott lett volna, ő, ki bizonyára ismeri a Buda-felé vezető utat, megmutatja, s így Laczfinak nem kell Miklóstól kérdezni.

Továbbá, ha akkor a seregben van, Miklós látta volna, mikor az általútnál kiválik abból negyvened magával. De hogy nem találkozott bátyjával, bizo-nyítja a második ének 5. és 7. versszaka. Mikor ugyanis György megérkezett, anyjától fanyalagva kérde: «Hát a másik hol van». Már pedig Györgyről nem tehetjük fel, mintha csupán anyja iránti gyön-gédségből kérdezné, tudván, hogy örömet szerez neki azzal, ha szeretett gyermekéről kérdezősködik. Továbbá a 7-dik versszakban, mikor Miklós belép, így olvassuk:

A mint látja Györgyöt *hirtelen, váratlan,*
Karja ölelésre nyílik akaratlan.

Tehát sem György Miklóst, sem viszont nem látták egymást a testvérek előbb, mint az anyai házban.

Az az ellenvetés sem egészen helyes, hogy: «ha György Budáról jön, értesíti anyját». György nem volt olyan kiméletes, hogy ez által anyját talán némi kellemetlenségtől megmentse. Azt meg tudta, hogy talál ő ott felfalni valót előkészület nélkül is.

Bátran mondhatjuk eszerint, hogy Toldi György nem volt Laczfi seregében.

(Folyt. köv.)

Hogyan készülnek az illusztrált lapok képei?

Egy kis aczélvéső, mely néha vékonyabb, néha pedig nem sokkal vastagabb, mint a kötöttü és rövidebb annál, rajzolja azokat a képeket, melyek egy-egy könyvet vagy újságot oly érdekessé tesz-nek. Ez az aczélecset jól fog az aczélon, a rézen, a kövön és a fán, s a könyvnyomtató gép dolga, hogy annyi példányban sokszorosítsa képeit, a mennyiben tetszik. A könyvek, a lapok meg tud-nak népesülni és tudnak panorámává lenni. Híres mesterek műveinek mását, nevezetes emberek arczképét rá mába illeszthetjük. Mindezt egy kis véső segélyével, melyet eltarthat az ember tárczá-jában is.

A képek sokszorosításának legrégebb módja, hogy a képet fába metszették ki, s arról lenyom-tatták. Guttenberg is fából készítette a betűket. Majd később rézbe és aczélba karcolták be a ké-peket, mint a hogy a betűknek is szilárdabb anya-got választottak, az ólmot. Hanem az aczél és réz nem lehettek elég népszerűek, csak drágák, mert temérdek időt vettek igénybe s a velük való bánás nehéz volt. Akkor a kőhöz fordultak a múlt szá-zad legvégén. A fa azonban megis állandóan meg-maradt, mert kő által sokszorosított képet nem lehetett a szöveg közé nyomtatni. A kő eltörik oly nyomás alatt, melyet az ólombetűk megkiván-nak. A kőrajzú képeket külön nyomják a szövegbe s ez kétszeressé teszi a munkát.

De a kőrajz (lythographia) mint a képek sok-szorosításához leggyorsabb és legkönnyebb mód tudott versenyezni az aczél- és rézmetszvények-vel, nem műbecsre nézve, hanem a kereslet szá-mára. Az aczél- és rézmetszvények drága lapjai helyett a kőrajzok is elég díszül szolgálnak.

Az aczélba és rézbe úgy vésnek, mint a hogy a pecsétnyomókat és drágaköveket vésék. A kőbe is vésnek, de leginkább rajzolnak, mint a papírra: a fába metszenek, éppen megfordítva, mint az aczélba vagy rézbe, hol a vonalak bevésnek, míg a fába kimetszik azokat. A többi a nyomda-festék dolga. Az aczélon és rézen az lesz fekete, a mi be van vésve; a kőbe véssett képnél és írás-nál szintén. A fán ellenkezőleg az lesz fekete, a mi a véső nyomai körül kiálló maradt. Ez a két különböző hatás azonban nagyon egyszerű mó-don lesz ugyanaz a nyomtató papiroson. Az aczélon, rézen, vagy kövön véssett vonalakat csak be kell tölteni olajos festékekkel, azután vizes szí-vaecsal minden nyomás után megnedvesíteni a matriczlapot. A festékes henger most már csak ott fogja be az egész lapot, a hol nem nedves: a ki-véssett helyeken; ott pedig a kép van. Láthatja ezt mindenki a könyvnyomtatásban, a mi most már minden megyeházban, s legtöbb városháznál van az iratok sokszorosítása végett. Valaki megír valamit chemiai vegytékű olajos tintával, a tele-irt papiroson a sima kőlapra paskolják s az olajos betűk oda ragadnak. A kőlapot szívaecsal meg-nedvesítik, végig görgetik rajta a festékes hen-

gert, mely csak az olajos helyeket látja el festékkel, s aztán nyomtatnak a köről. A kőrajzoknál is így történik a nyomás. E czélra készült porhanyós és olajos fekete krétával rajzolják a kőre a képet s az imént elmondott eljárás ismétlődik.

A képek, rajzok műbecse természetesen attól függ, hogy mily ügyes kéz vezeti a vésőt. A rézmetszéssel a festészet kitünő mesterei is foglalkoztak, s az ily képek, az albumok, a múlt századok előkelő luxusait képezték. Az acélmetszésben hasonlóan sok művészi ambíció nyilatkozott mindig. A fametszés zsenge korából megvannak Dürer metszvényei. Országos képtárunkban száz meg száz példány van a leghíresebb metszők műveiből, melyek kincseket érnek. A kőrajz föttalálója, Senefelder, száz év előtt született s a szobák fali díszítései közt kőrajzokat találunk leginkább rájárákban.

A fametszés ma együtt jár a könyvnyomtatással s a könyvpiac keresettségére szerint foglalkoztatja művészeit és munkásait. A könyvek terjedésével fejlődött, s a képes lapok, illusztrált albumok és könyvek napról-napra jobban igénybe veszik. A könyvek és lapok nemcsak beszélni akarnak valakiről vagy valamiről, hanem be is akarják mutatni. E czélra a fametszés legalkalmasabb.

A Tanulók Lapja is illusztrált lap. Alkalmassint érdekelné fogja tehát olvasóit, hogy miképp készülnek képei, s mily eljárásokon megy keresztül egy darab fa, míg végre ide kerül a szöveg közé, hogy egy arcot, népviseletet, tájat, épületet vagy valamely jelenetet bemutasson.

A fametszés föttalálását pár évvel idősebbnek állítják a könyvnyomtatásnál. Minden arra mutat, hogy német találmány, noha China részére is vitatják. Különböző bajos határozottan meghúzni a vonalat, melytől a fametszés keletkezését lehetne számítani. Régi időben voltak már fába metszett családi czimerek, czirádák s monogrammok, melyeket oda nyomtak írásokra és könyvekre. Egyes alakok fába metszéséből legrégebb emlékül maradt egy német kolostorban egy Szent Kristófot ábrázoló kép 1423-ból. A könyvnyomtatás föttalálása önkénytelten fejlesztette a fametszést, mert a rajzot rávezette a fára, betűk, czifrázatok s különböző alakokban s bebizonyította a fa új hasznavehetőségét. Kezdetben pár évtized alatt a fametszés már nagyobb haladást tett, mint aztán egész század alatt. Míg a legelső fametszések csak a körvonalakat adják vissza kezdetleges durvaságban, már Dürer Albert 1500 körül művészi árnyalatokban metszi fára erőteljes kompozícióit. A XVII-ik században sem tudtak ennél jobban metszeni.

A könyvnyomtatás terjedésével fokozatosan fejlődött is e műág; a művészetek szószóló közege egyaránt szerepel, sokáig esetenül és durván, de ma már művészi hatással s mint a képzőművészetek egyike.

A fába metszéshez sokáig kőrtetát vagy birsalmafát használtak, de ezeket ma már csak durva képekhez, falragaszok illusztrálásához veszik elő

ismét. Ezeken sohasem lehetett volna annyira vinni a metszés finomságát, mint az amerikai *puszpáng*, *puszpángfán*, mely sokkal keményebb. Olyan halványsárgás fa ez, mint a kecskerágóé, s oly kemény, hogy simára gyalulva ragyog, mintha politeros volna.

A metszéshez való fát nem hosszában hasogatják el, hanem keresztben metszik le egy újjnyi vastagságban, mint mikor a gyermek kocsihoz készít kereket. Ebből illesztnek össze különböző nagyságú fa-lapokat. Némelyik lap össze-vissza van toldozva sok más darabból, mert maga a *puszpáng* nem vastag s hozzá értékes fa, melyből a kis darabkákat is föl kell használni. Néha aztán megtörténik, hogy nyomtatáskor az összeragasztott hely megpattan s ekkor támadnak a képen azok a fehér repedések, melyekre nincs sajtóhiba-igazítás. Ilyesmik ellen mindenféle szögekkel és srófokkal védik a képet. A fa-lapokat különben maguk a metszők is széttördelik, vagy azért, hogy egyszerre többen dolgozhassanak egy képen, vagy azért, mert kisebb darabot könnyebb a véső számára ide-oda forgatni.

A simára gyalult fa olyan, mint a márvány. Legelőször is befestik vékonyan fehérre, hogy a rajz tisztán lássék rajta. Közönséges irónnal könnyen lehet rá rajzolni, valamint tollal, tintával és tuszal is. A fára rajzolt kép az eredetit megfordítva tünteti föl, mintha tükörből néznék; mert a nyomtatásnál különben bal oldalon lenne, a minék jobb oldalon kell lenni. A ki a képeket fára rajzolja, annak jól kell ismerni, hogy a véső számára minő modorú rajz a legalkalmasabb. Kitünő mester rajza után is metszenek rossz képet, ha nem ismeri a véső természetét. Azonban a metszéstől is sok függ.

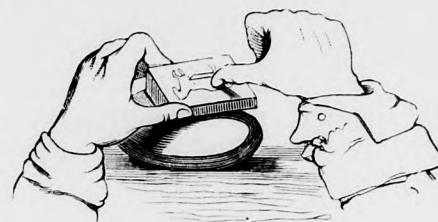
A berajzolt fára a metsző papírt borít, nehogy kezelés közben eltöröljék a rajz. Csupán azon a ponton, a hol dolgozni kezd, hasít föl egy krajczárnyi nagyságú helyet s aztán mind nagyobbra tépi, a mint munkájával előbbre halad.

A véső-kés.

A metszéshez többféle formájú és vastagságú vésőt használnak a szerint, a mint vastagabb vagy vékonyabb vonalakat szükséges kimetszenie. E vésők igen egyszerűek. A leggyakrabban használja a metsző azt, mely egy tollkés pengéjéhez hasonló, de a foka vastagabb. A hegye mindeniknek rézsút van köszörülve, úgy, hogy a vékonyabb penge túszerű hegyességgel bír. A fa oly kemény, a véső oly hegyes, hogy már a leggyöngébb érintés nyomot hagy. A kéz erősebb nyomására a véső mélyebben jár, mert a vastagodó penge mélyebbre hatol és szélesebb árkot metsz ki. A véső gombos végét a kis újj töve tolja, s a vésőt a hüvelyk- és mutató-újj igazgatja. Szokás egy darab kemény papírost is tenni a véső hegyének tövéhez, hogy a véső tompa éle nyomokat ne hagyjon a fán, a

mint a metsző csak vízszintesen bánik vele. A vésőnek csakis a hegye működik s olyanformán, mint a mélyen járó gyalu.

A véső kezelése.

Biztos, hajlékony kéz és jó szem szükséges a metszéshez. A megcsúszott mozdulat betolhatja a vésőt, vagy áttörhet a már kimetszett vonalakon s elrontja a képet. Nagyító üvegeket is használnak néha a metszők, hogy jobban lássanak. A fát rendszeren egy kis kerek bőrpárnára téve metszik, mert azon könnyen lehet ide-oda forgatni.

A fából mindazt kimetszik, a mit fehérén hagyott a rajz; ott mindenütt mélység marad. A sötét és szürke helyeket kell a metszőnek kidolgozni. Hosszadalmas, lassú munka ez, melyhez sok türelem szükséges. Egyenes vagy félig görbe vonalakat könnyű metszeni. Kacsaringós,

Nagyító üveggel dolgozó metsző.

apró görbületekben gazdag vonalat nehéz, egy gombostű nagyságú gömböt még nehezebb, legnehezebb pedig az egymást finoman és sűrűn keresztező vonalakat, melyek közül a parányi kis fehér kockákat vigyázva és formásan kell kiböknöni, hogy az árnyalat finomsága megmaradjon. Az olyan sok hosszú vonalat, melyből egy tájkép levegője áll, csak gyakorlott kéz metszhet, mert a vésőnek biztosan kell a kellő távolságú és egyforma vastagságú vonalakat eltalálni.

Egy képen rendszeren többen is dolgoznak. Az ügyes metszőnek a legnehezebb rész jut, vagy pedig az a rész, a melyben a legjáratosabb. Némely metsző mindig csak levegőt metsz, a másik a fát, a harmadik épületet, alakokat, draperiát,

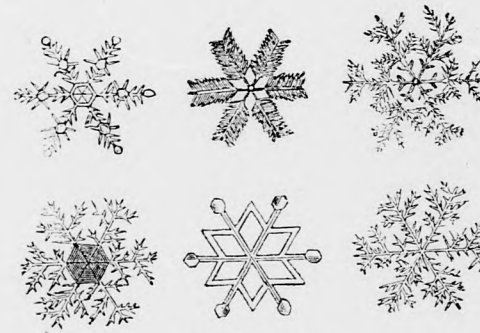
czirádákat vagy az arcot. Természetesen vannak, a kik egymaguk el tudnak készíteni egy képet. Az ebben a művészetben kezdő művészjelölt csak fehér részeket vés a már kidolgozott képen.

Mindig sok függ a rajztól s egy eredeti rajz kimetszéséhez szükséges, hogy a metszőben művészi érzék legyen. Kevesebb művészi érzék kell az olyan képhez, melyet már egy kimetszett kép után másol, mert itt készen kap minden legkisebb vonalat. Ugyanazt a képet, mely már valamely könyvben vagy lapban megjelent, könnyű rányomni a fára úgy, hogy tisztán látható lesz ott is. A képet megáztatják e czélra alkalmas terpentiben, mely a nyomdafestéket feloldja, aztán rápaskolják a fára s ott marad a kép. A metsző azután vonalról vonalra követi vésőjével a fehérén maradt helyeket és pontokat, kiirtja azokat s elkészítette a másolatot, azután a metszést.

(Folyt. köv.)

Hópelyhek mikroszkop alatt.

Már szabad szemmel is gyönyörködhetünk a hópelyhek szabályos és változatos alakjaiban, de ha e pelyheket közelebbről akarjuk megvizsgálni, a mikroskophoz kell folyamodnunk. A hópelyhek alakja és nagysága első sorban a hőmérséklettől függ, továbbá ajánlatos, hogy ködnélküli és szélmentes időben fogjuk fel a pelyheket, mert ilyenkor a legtökéletesebbek. Mint a mellékelt ábrák mutatják, az alakok kis hexagonális kristályokból állanak, melyek legtöbbször tús vagy vékony hat oldalú táblácskák, ritkábban vastagabb prizmak és gulák alakját mutatják. A kis kristályok hatos

Hókrisztályok.

csillagokban csoportosulnak és végtelen sok, szabályos összeállítás található. 0 C°-hoz közel álló hőmérsékletnél a tús, alacsonyabb hőmérsékletnél pedig a táblás és prizmás kristályok a gyakorik. Minél nagyobb hideg van, annál kisebbek az alakok, mert a kevés vízpára miatt kevés kristály keletkezhetik.

A természet e csodás jelenségét bizonyosan már minden olvasó megfigyelte és így a mellékelt ábrán sokan fognak ismerteket találni. E szabályos és izléses alakok díszítési mintákra is igen alkalmasak.

IRODALOM.

Petőfi emléke. Az idei márcz. 15-ének és Petőfi szereplésének emlékére a Petőfi-Társaság díszes Petőfi-Albumot fog kiadni Jókai bevezetésével. Az album készítésében legkiválóbb íróink és művészeink fognak részt venni. A címképet Zichy Mihály, Szent-Péterváron élő hazánkfia már meg is küldötte a szerkesztőségnek, egy levél kíséretében, melyben munkáját: Petőfi költőiségének remek allegoriáját ekkép írja le: «Petőfi szobrát környezik a mi nagy költőnk jellemét és életpályáját is ábrázoló alakok. Petőfi küzdött a sajtó szabadságáért, azaz fölmentette az eszme lángját bilincseiből. Petőfi küzdött tényleg a hazáért; kardja törvén, nyitott mellel védi a haza ziszlaját s ezért leli halálát. A költészet az oly korán tört lant felett siratja a mi költőnk kora vesztét. A dicsőség géniusza csillogkoszorút tart a költő feje fölött. A háttérben Petőfinak rokonszenves költői: Homér és Ossián, Horatius, Beranger, Csokonay, Heine és Zrinyi a költő, a kit a horvátok el akarnak hódítani tőlünk, de kinek ez volt jelszava: Ne bántsát a magyart! s nem az, hogy ne bántsát a horvátot!» — Zichy Mihálynak az Album számára készítettő másik rajza a «Talpra magyar» illusztrációja lesz.

A Petőfi-Társaság új tagjai. Mult csütörtökön tartotta a Petőfi-Társaság éviközgyűlését Jókai Mór elnöklésével. A közgyűlés főtárgya volt két tagsági hely betöltése, melyre Kenedi Gézá, a Pesti Hírlap szerkesztőjét, és dr. Ferenczy Zoltán kolozsvári egyetemi tanárt, a Petőfi-életrajz íróját választották meg.

VEGYESEK.

A királyné születése napja. Erzsébet magyar királyné karácsony napján töltötte be hatvanadik évét, s születése napját a főváros közönsége is megünnevelte azokon az isteniszteleteken, melyeken hű szívvel sok boldog évet kért számára Istentől. — Maga a királyné jelenleg Párisban tartózkodik s ott fogadta a szerencsekívánatokat és virágokat, melyekkel elhalmozták. A királyné egészségi állapota a legjobb: minden nap hosszabb gyalogsétát szokott tenni.

Verne Gyula. Olvasóink ezentúl állandóan gyönyörködhetnek az ifjuság kedves írójának, a híres Vernének munkáiban, mert a «Tanulók Lapja» meg-

kezdte a Verne-regények közlését. Ez okból talán nem lesz érdekesség nélkül, ha a költőről egyet-mást elmondunk. Joggal neveztük őt költőnek, mert új műfajt teremtett meg irodalmunkban: a természetudományi regényt. Tárgyát a természetből, természetrajzból, a phisikai földrajzból veszi, s annyi tudományos valószínűséggel dolgozik, hogy a legtanulságosabb írók egyikévé küzdötte magát. Hogy munkái ne száraz tudományról szóljanak, képzeletével merész, de bizonyos határok közt marad és biztos fogása által a lehetségest a lehetentől elválasztó határokig csapong s oly mesét alkot, melyben a tudós nem botránkozhatik meg, bár tudja, hogy az nem történhetett meg. A tenger alatt utazásban például roppant tanulmányokkal felhasznál mindent, a mi a tenger természetrajzából, vizei, mélysége, s feneke ismeretéből, a tudomány előtt ismeretes, s mégis a bámulatos hős Nemo kapitány és hajója csak képzeleti alkotások, igaz, hogy a legszebbek közül valók a regény-költészet birodalmából. S hogy Vernében a tudósnál nem kisebb a költő, bizonyítja az, hogy művei közül azok a leg-sikerültebbek, melyekben legerősebb szálakból álló regényt szőtt a természeti leírások közé, a melyekben képzeletét a legszabadabban ereszti szárnyra nemcsak a természeti, hanem az erkölcsi világ rejtelseinek kutatásában is, s bizonyítja az, hogy a költő legnevezetesebb tehetségeivel, a világos és erőteljes alakítással s a nemes lelkesülés, mély érzés és egészséges humor adománya, nem közönséges mértékben van meg benne.

Verne Gyula 1828 febr. 8-án született Nantesban, 22 éves korában egy versékben irt vígjátékkal lépett fel, de feltűnést nem keltett. 1863-ban jelent meg első regénye: Öt hét léghajón, melyet a közönség rendkívül tetszésével fogadott. Azóta végtelen sora követte ezt azon regényeknek, melyeket a magyar ifjuság is szeretettel olvas. Hiteles fordítása a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, legtöbbször a francia eredetivel egy időben.

Mi, a kik a legújabb Verne regényeket fogjuk olvasóinknak adni, szolgálatot vélnünk ezzel is teljesíteni

a magyar ifjusági irodalomnak, egyúttal elismerést adni azért a pártolásért, melyben a magyar ifjuság az egyetlen komoly ifjusági lapot, a «Tanulók Lapja»-t részesíti.

Pálffy Albert meghalt. Hetvenhét éves korában csöndesen, csaknem elfeledve halt meg a híres Tizek Társaságának utolsóelőtti tagja, Pálffy Albert, majdnem negyvenötévi irodalmi munkálkodás után. Az újabb nemzedék a modern élet rohanó árjában keveset foglalkozott vele, regényei szinte visszhang nélkül szóltak bele ebbe a mi mai irodalmi életünkbe. Pedig egykor csaknem hatalmasság volt ez a szelid öreg ur, midőn a Politikai Ujdonságokban ő vezette a politikai rovatot. Jellemző ereje, friss tehetsége miatt nagyon szerették ifjú irodalmi barátai, a kik közé olyan fényes alakokat számított, mint Petőfi, Jókai, Tompa, azután Lisznyai, Pákh, Kerényi, Obernyik, Degré, Bérczy, a kikkel ő a negyvenes évek derekán a Tizek Társaságát megalkotta.

Helyreigazítás. A sajtó apró ördögöskéje most is incselkedett velünk. Bármily nagy gonddal állítottuk is össze mutatványszámunkat, a kis ördög mégis kifogott rajtunk, mert ott öltögeti reánk piczi piros nyelvét egy kis sajtóhiba alakjában. A fejtörő kérdések között feladott latin nyelvű rejtvényünk második sorában a cidula szó helyett, a milyen szó tudvalevőleg nincs a latin nyelvben, a dulcia melléknév többes számu semleges accusativus alakja *dulcia* szó veendő: dulcia poma: édes gyümölcsöket! — A hiba onnét származott, hogy a gépbe emeléskor ez a szó kiesett s a szedő nem tudván latinul, gondolomformán rakta össze a betűket.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A Vörösmarty-szoborért. Lapunk mult évi első számában közöltük dr. Major Károly tanár úr lelkes fölhívását az ifjusághoz, hogy a Budapesten föllálandó Vörösmarty-szoborra gyűjtést rendezzen. Hogy e felhívás nem maradt eredmény nélkül, bizonyítja az, hogy a mult év folyamán 115 frt 57 kr. gyűjtést küldött ifjuságunk a «Tanulók Lapja» szerkesztőségébe. Mi ez összeget főt. Pintér Kálmán budapesti kegyesrendi tanár urnak adtuk át, mint a ki az eszmét megpendítette, a ki mint a Katholikus Kör alelnöke, a bizottság élén áll. Az átadásról tőle a következő elismervényt kaptuk:

Elismervény.

Alulírott a mai napon Vörösmarty Mihály szobrára a «Tanulók Lapja szerkesztősége» címére kiállított, 30838. f. sz., I. sorozatu. I., XXXI. tőkekönyvi számú, összesen 115 frt 57 kr. — azaz száztizenöt forint ötvenhét krról — szóló Pesti Első Hazai Takarékpénztári könyvet dr. Rupp Kornél főgymn. tanár úrtól, mint a «Tanulók Lapja» szerkesztőjétől, a Budapesti Kath. Kör Vörösmarty-bizottsága nevében köszönettel átvettem.

Budapesten, 1897. decz. 22-én.

Pintér Kálmán,
a kath. kör alelnöke.

A budapesti V. ker. főreáliskola «Irod. Isk.»-ja december 12-iki ülésén a következő művekre hirdetett pályázatot: 1. Elbeszélő költemény. — 2. Vig-

novella. — 3. Kossuth és Széchenyi reformjavaslatainak összehasonlítása. — 4. Petőfi és Béranger. — 5. Jelen század egyik nagy magyar alakjának jellemrajza. — 6. Fordítás francziából. (Bernardin de St. Pierre «Paul et Virginia» című művéből a vihar-jelenet.) — 7. Fizikai értekezés. — 8. Vig-szavalat. Feltételek: csak tagok pályázhatnak. Határidő január 22. Pályadíj 1—1 arany. (F. L.)

A szegedi főgymnasium önképzőkörre december 19-én Vörösmarty-ünnepélyt tartott a következő tárgysorozattal: 1. Vörösmarty emlékezete. Beszéd, mondotta Hentz Károly 8. o. t. — 2. «Zalán futása» bevezetése. Szavalta Andrassy Ákos 8. o. t. — 3. «A két szomszédvár» aesth. fejtegetése. Fölvasta Grüner Manó 8. o. t. — 4. Részlet «Marót bán»-ból. Szavalta Márki Imre 7. o. t. — 5. Vörösmarty hazafias lyrája. Felolvasta Hodács Ágost 8. o. t. — 6. Gyulai: A Szózatról. Szavalta Várnay Dezső 8. o. t. — 7. «Csongor és Tünde» fejtegetése. Fölvasta Dózsa Imre 8. o. t. — 8. Vörösmarty: «Élő szobor». Szavalta Gönczi Elemér 8. o. t. — 9. Vörösmarty «Salamon»-jának fejtegetése. Felolvasta Engel Sándor 8. o. t. — 10. Vörösmarty: «Petike». Szavalta Búza László 8. o. t. (H. Á.)

A verseczi m. kir. állami főreáliskola «Jókai» önképzőkörének f. é. decz. 18-ikán tartott ötödik rendes gyűlésének tárgysorozata. 1. A jegyzőkönyv felolvasása. — 2. Garay János «Az obsitos» szavalta: Dreszl József VIII. oszt. tanuló. — 3. Petőfi Sándor «Falu végén kurta kocsmá» szavalta: Glückmann Zsigmond V. oszt. tanuló. — 4. «Téli képek» című beadott költemény bírálatát felolvasták: Sorger Arnold VII. oszt. tanuló és Csuka Ferencz VIII. oszt. tanuló. — 5. Petőfi Sándor «Az örült» szavalta: Dörner István VIII. oszt. tanuló. — 6. Petőfi Sándor «Vándorlegény» szavalta: Bachmann Ottó VI. oszt. tanuló. — 7. Egy beérkezett költemény felolvasása. — 8. Petőfi Sándor «A magyar nemes» szavalta: Tápay Sándor V. oszt. tanuló. — 9. Petőfi Sándor «Vándorlegény» szavalta: Volszky László VI. oszt. tanuló. — 10. Petőfi Sándor «Pusztai találkozás» szavaltja: Murarin Béla V. oszt. tanuló. — 11. Garay János «Kont» szavalta: Beesky Gyula VI. oszt. tanuló. — 12. Petőfi Sándor «A bilincs» szavalta: Henn Othmár V. oszt. tanuló. — 13. Petőfi Sándor «A jó tanító» szavalta: Skála József V. oszt. tanuló. — 14. Berzsenyi Dániel «Magyarokhoz», szavalta: Jovanovics Szvetozár VI. oszt. tanuló. — 15. «Drámairodalmunk fejlődése Katona József» cz. beadott munka bírálatát: Greszler Gyula VII. oszt. tanulóól és Coray Armin VII. oszt. tanulóól. — 16. Gyulai Pál «Margitszigetén» szavalta: Csuka Ferencz VIII. oszt. tanuló. — 17. Petőfi Sándor «Egy gondolat bírt engemet» szavalta: Janzer György VI. oszt. tanuló. — 18. A pénztáros jelentése.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József

Számantani kérdés:

1. A Pacifique-vasut egy vonata 7 nap és 7 éjjel halad egyhuzamban. Ha minden nap egy-egy vonat indul a két állomásból, hány vonattal találkozik egy vonat egész útja alatt?

2. Alakítsd át teljes négyzetté az $1 + \sin 2x$ kifejezést. (G. K.)

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon Dsungáriában fekvő történelmileg is nevezetes városnak, a melyet az oroszok elfoglalván, határvárosa lett a nagy orosz és chinai birodalomnak? Mikor foglalták el? (Gruber V.)

Történelmi kérdés:

Ki volt azon daliás ifjú, ki az olaszok hívására Olaszországba ment, a hol diadalmenetben vonult végig; de csatát veszítve, árulás folytán Anjou Károly kezébe került, ki őt Nápolyban mikor fejeztette le? (Kovács J.)

Természetrizajzi kérdés:

Melyik ragadozó madár az, melynek színe feketésbarna; fején a hátsó tollak világosabbak; farka szürke. Hangja rekedt; lármás. Hazánkban igen gyakori. (Kovács J.)

Fizikai kérdés:

Ki volt az a férfiú, a ki az erők hatása módjának főbb törvényeit a nehézségerő tanulmányozásával megállapította a mai fizika alapját ezzel megvetette? Hol és mikor született? Hol és mikor halt meg?

Megfejtési határidő jan. 12.

A megfejtők között Jakab Ödön «Két impostor» című munkáját sorsoljuk ki.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Eredeti. Budapest. Ha a XVI. század hitvitázó irodalmáról akar írni, nagy fába vágta a fejszéjét, mert irodalomtörténetünknek éppen ez a része feldolgozatlan. Itt-ott jelentek meg egyes cikkek, de azoknak összedésére két hét nem elég, de még két esztendő sem naponként 5-6 órát csupán ezzel töltve. Legtöbbet

Könyvek a deákság számára. Kiadta a FRANKLIN-TÁRSULAT Budapesten, kaphatók minden hazai könyvkereskedésben.

A kard és lant hőse. Ifjúsági regény. Zrinyi a költőről, írta Gaal Mózes. Képes díszkiadás kötve... 2 frt.

Gaal Mózes ezzel a könyvével egyik legjobb munkáját adta ifjú barátai kezébe. Zrinyi a költő ideális alakja méltó művésze talált benne, ki azt nagy szeretettel, lelkesítőleg állítja az ifjúság elébe. Széchy pedig odaadással illusztrálta a megragadó szöveget.

A természet köréből. Szemen szedett olvasmányok a serdültebb ifjúság számára. Kiadta Grósz Lajos. Számos képpel. Díszkötésben... 3 frt.

Tartalom: 1. Dr. Lendl Adolf. Temetés a szabadban. — 2. Sajó Károly. A méhek és darazsak fulánkja. — 3. Jablonovszky József. A bogárság tanyáiról. — 4. Grósz Lajos. A madarak életéből. — 5. Sajó Károly. A kártékony bogárságról. — 6. Dr. Mágócsy-Dietz Sándor. A virágalom. — 7. Grósz Lajos. A gyümölcs fejlődése. — 8. Dr. Mágócsy-Dietz Sándor. Hol élnek a növények? — 9. Grósz Lajos. Az új királynője (Viktoria regia). — 10. Dr. Schmidt Sándor. Kirándulás egy homokszem körül. — 11. Dr. Z. s. Egy lap földünk életéből. — 12. Dr. Illosvay Lajos. Az elemekről. — 13. Dr. König Gyula. Egy lap a természettudományok kezdetéről. — 14. Ö. . . A tömegvonásról. — 15. Kövesligety Radó. Egy üstökös története. — 16. Kövesligety Radó. A szin-kép-elemzésről. — 17. Dr. Klug Nándor. Az emberi test hőmérsékletéről. — 18. Dr. Donáth Gyula. Idegrendszerünkéről. — 19. Dr. Hőgyes Endre. A vesztéségről és orvoslásáról. — 20. Dr. Hutyrá Ferencz. A legkisebb élő lényekről. — 21. Dr. Grósz Sándor. Fogainkról és azok ápolásáról. — 22. D. . . Bőrünkről és ápolásáról. — 23. Kohányi Gyula. Csevegés a fellegeről. — 24. Sajó Károly. Alapítsunk homoki parkokat.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMTATVA.

olvashat erről a Bodnár-féle irodalomtörténetben. — **H. A.** 1. Kún Béla jelenleg joghallgató Debreczenben. 2. A budapesti ref. főgymnasiumnak már nem Vámosy Mihály az igazgatója, mert ő nyugalomba ment, hanem Molnár Sándor. 3. Hogy valaki egyetemi magántanár lehessen, annak okvetlenül doctornak kell lenni s a szaktudáson kívül más kellék nem kell hozzá. 4. A középiskolai óraadó, helyettes és rendes tanárok között csak fizetésbeli különbség van. Az utóbbiaknak lakáspénzük is van s éveik a nyugdíjba beszámítatnak. 5. Az érettségi letvése után négy évre már lehet tanár, először versze csak helyettes. — **K. G.** N. Szent-Miklós. A folyamodás a vall. és közokt. miniszteriumhoz czímzendő. Gyűjtőív megy. — **G. J.** Budapest. A beküldött ballada nem elég fordulatos, nincs meg benne a kellő motiválás. Az említett tanulmányokat tessék beküldeni, vagy elhozni, ha bevélnak, szívesen kiadjuk. — **P. Gy.** Az 6-év utolsó napjára írt közlemény már későn érkezett. Különbösen egészen csinosan van írva. — **M. L.** A verset azért nem közölhetjük, mert erre a számra jobbat kaptunk. Üdvözlét. — **Kezde.** Pécs. A dolgozat megjött, még nem volt időnk átolvasni. Ha átnéztük, az eredményről értesítjük a telefonban. — **A többi kérdésre** a jövő számban felelünk.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította
Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Mintegy ezer magyar feladatot tartalmaz vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának 2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja szerkesztőségében.

A görög tragikus költőkből. Elbeszélések, írta Church Alfred, fordította Névy László. Képekkel. Vásznonkötésben... 1 frt 50 kr.

Church egyik a legműveletesebbeknek azok közt, kik az ifjúság számára dolgoznak s a kritika egyhangúlag dicséret méltó, klasszikus becsét tulajdonítván azoknak. A jelen kötet tartalma:

Aicestis szerelme (Euripides). — Medea boszuja (Euripides). — Hercules halála (Sophokles). — A trachisi nők. — A hét fejedelem Theba ellen (Aeschylus). — Antigone (Sophokles). — Iphigenia Aulisban (Euripides). — Philoktetes avagy Hercules ija (Sophokles). — Agamemnon halála (Aeschylus). — Elektra (Sophokles). — A Furiák vagy Orestes főmentése (Aeschylus). — Iphigenia Taurisban (Euripides). A perzsák, vagy a salamisai ütközet (Aeschylus). — Ion (Euripides).

Zalán futása. Irta Vörösmarty Mihály. Tíz énekben. Gyulai László tíz rajzával. Díszkötésben... 1 frt 60 kr.

Irodalmunk eme legnagyobb eposzát ezzel szépen illusztrált képes kiállításban kapja serdült ifjúságunk.

A Föld felfedezése. Irta Verne Gyula, ford. Dr. Brozky Károly. I. A híresebb utazók a legrégebb időktől a XVIII. századig. II. A XVIII. század híres hajósai. Diszesen kötve. 4 frt 80 kr.

A nagy közönség és a serdült ifjúság számára a felfedezésekről érdekesebben megírt könyvünk nincs a világirodalomban. — Mint minden munkájában, ebben is szerencsésen oldotta meg Verne a feladatot, komoly tárgyat vonzóan, könnyedén és érdekesen megírni.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Negyed évre... 1 frt 20 kr.
Fél évre... 2 frt 40 kr.
Égész évre... 4 frt 80 kr.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-u. 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

— Mióta a doktor előállott a finomított olajjal, nincs többé keresetünk... Bizony okosabban eszelekedett volna, ha a beteget után néz Stockholmban, mint megrontani minket, s kivége kezinkből a keservesen megszállt kenyeret!

E keserű szavakra esend lón a szobában. Eriket apja szavai nagyon gondolkozóba ejtették. Száz meg száz gondolat támadott az agyában, egyik kergette a másikat.

— Édes apámnak igaza van — szólalt meg nagy-sokára, hogy sajnálja a régi jó kereset megszállását, de abban talán még sincsen egészen igaza, hogy Schwaryenerona doktort vádolja e miatt. Nemde az az olaj, a mit ő gyárt, jobb, mint a halászkoké volt?

— Há'szen, igaz... igaz — tisztább! Nem is olyan rossz a szaga, mint a miénknek, az is igaz, legalább úgy mondják... De hát az emberek beteg tüdőjének aligha válik inkább javára, mint a miénk... — Szóval egy vagy más tekintetben különb, s az emberek inkább megvásárolják azt, a melyeknek kellemesebb az ize... Nem kötelessége-e az orvosoknak, hogy könnyebben bevehetővé tegyék az orvosságot, ha módjukban áll?

Hersebom gazda vakarta a füle tövét. — Bizony úgy van az, fiam... az már szent igaz; de azért a szegény halászkok kezéből nem kellett volna kivenni a kenyeret. — Jerünk vacsorálni, asztalon az étel! — szólalt meg ekkor Kata asszony; s a kis család letelepedett a terített asztal mellé.

— A doktor úr és Malárius mester tegeződtek, talán gyermekkori barátok? — kérde Eriek. — Úgy van — felelj Hersebom — mindakettő Norvé-ban született. Én még jól emlékszem arra az időre, mikor az iskola-téren játszódtak, alig lehettek tíz-tizenegy évesek. Maláriusnak az apja orvos volt, a doktoré pedig magamfajta egyszerű halászgazda. Hja, azóta felvitte Isten a dolgát.

Azt mondják, hogy rengeteg gazdag ember, milliói vannak, Stockholmban egy valóságos palotában lakik... Hja, a tudomány szép dolog... — E pillanatban valaki megzörgette kívülről az ajtót.

— Bejöhetek, Hersebom gazda? — szólalt meg valaki a sötét pitvarban. — Aztán meg sem várta a feleletet, hanem belépett.

— Schwaryenerona doktor úr! — kiáltá a három gyermek. — E szavakra a gazda és felesége felállottak, hogy fogadják a váratlan vendéget.

— Kedves Hersebom gazda, ugyancsak régóta nem láttuk egymást, kezdé a híres-nevezetes doktor, mindkét kezével szorongatva a halászgazda kezét;... de az ön derék apjának az emléke még élénken él lelkemben, s ha jól emlékszem, gyermek-koromban voltam a maguk házában is.

A jóra való házigazda egy kissé zavarban volt. Restelte, hogy az imént oly keserűen kifakadt a doktor ellen, s ime most szemtől-szemben áll vele... Nem is igen tudta, hogy mit mondjon. Kérges tenyerével megszorította az úri vendég kezét, s vendéglátó szívességgel mosolygott.

Bezzeg a háziasszony hamarabb feltalálta magát.

— Ottó, Erik, izibe, segítetek a doktor úrnak, vegyétek le a bundát! Vanda, siess, hozz még egy tányért... Doktor úr, nagyon megörvendeztetne, ha velünk tartana... Csak egy falatkát?

— Isten ments, hogy visszautasítanám, ha az én kedves barátomnál, Malárius mesternél már nem lett volna részem benne... Ezelőtt alig egy órával vacsoráltunk... Világért sem zavartam volna, ha tudtam volna... Kérem, üljenek le és folytassák a vacsorát, mintha itt sem volnék... Kérem!

— Legalább egy eszébe theát, doktor úr? — Könyörgött a derék asszony.

— Jól van, azt szívesen veszem és megköszönöm, de csak azzal a feltétellel, ha önök most rögtön folytatják a vacsorájukat.

A család tovább evett, a doktor pedig a nagy